

**LIETUVOS SPORTO UNIVERSITETAS
SPORTO EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
SPORTINĖS REKREACIJOS IR TURIZMO STUDIJŲ PROGRAMA**

VILIUS LAUGALIS

**MIESTO REKREACINIŲ ZONŲ TEIKIAMOS NAUDOS
GYVENTOJAMS VERTINIMAS: TAURAGĖS MIESTO
ATVEJIS**

BAKALAURO BAIGIAMASIS DARBAS

Darbo vadovė: lekt. dr. D. Bulotienė

Baigiamąjį darbą rengė _____ studentas (-ai)

Baigiamųjų darbų aprobavimo komisija ginti baigiamąjį darbą:

Baigiamųjų darbų aprobavimo pirmininkas:

Baigiamųjų darbų ir jų gynimo vertinimo komisijos įvertinimas:

Baigiamųjų darbų ir jų gynimo vertinimo komisijos sekretorė (-ius):

KAUNAS 2013

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
ĮVADAS.....	5
1. LITERATŪROS APŽVALGA	6
1.1 Laisvalaikio samprata.....	6
1.1.1 Rekreacijos samprata.....	7
1.2. Rekreacinės miesto zonos	9
1.2.1 Rekreacinių zonų paskirtis	14
1.2.2 Rekreacinių miesto zonų privalumai	17
1.3 Laisvalaikio ir pramogų infrastruktūra Tauragėje.....	22
2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS.....	25
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS.....	29
3.1 Tauragės miesto gyventojų laisvalaikio ypatumai	29
3.2 Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiama nauda vartotojų požiūriu	34
3.3 Rekreacinių zonų būklės vertinimas vartotojų požiūriu	40
IŠVADOS.....	43
LITERATŪRA.....	44
PRIEDAI.....	49

SANTRAUKA

Tema: Miesto rekreacinių zonų teikiamos naudos gyventojams vertinimas: Tauragės miesto atvejis.

Raktiniai žodžiai: laisvalaikis, rekreacija, miesto rekreacinės zonos, nauda, Tauragės miestas.

Darbo objektas - miesto rekreacinių zonų teikiamos naudos vertinimas.

Darbo tikslas - įvertinti Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti laisvalaikio, rekreacijos ir miesto rekreacinės zonos sampratas.
2. Identifikuoti miesto rekreacinių zonų paskirtį ir privalumus.
3. Įvertinti Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą vartotojų požiūriu.

Išvados: Laisvalaikis yra laivas, atsiejama nuo darbo laiko dalis, skirta realizuoti žmogaus interesams. Rekreacija tai žmogaus veikla laisvalaikiu, skiriama fizinėms ir psichinėms jėgoms atkurti, taip pat įvairiapusiam asmenybės vystymuisi. Rekreacinės zonos skatina turizmą, verslą ir suteikia žmonėms sąlygas užsiimti sportu, hobiu ar kita veikla, kuri padeda pašalinti kasdieninio gyvenimo rutiną, pailsėti, gerinti gyvenimo kokybę. Parkai, skverai, sporto aikštynai, paplūdimiai, dviračių ir pėsčiųjų takai suteikia ne tik socialinę, be ir ekonominę naudą. Tauragės miestas turi nemaža kiekį, gerai išvystytų rekreacinių zonų, turinčių gamtinės, kultūrinės ir specialios paskirties rekreacinių išteklių, tinkamų žmonių poilsio ir laisvalaikio organizavimui. Didžiąją dalį respondentų sudarė jaunesnio amžiaus asmenys, mėgstantys aktyvų ir pasyvų laisvalaikio praleidimo būdą. Miesto gyventojai rekreacinių zonų infrastruktūros būklę laiko gera, dažnai juose lankosi ir pritaria, kad jos yra labai svarbios formuojant geresnio gyvenimo sąlygas mieste. Gyventojai mano, Tauragės miesto poilsio zonos teikia socialinę, ekonominę, ekologinę ir rekreacinę naudą. Anot jų, šios erdvės geriausias būdas skatinti bendruomeniškumą, gerinti žmogaus aplinkos kokybę ir kartu jos vertę. Respondentai Tauragės poilsio zonas laiko kaip gamtinės aplinkos savybėmis pasižyminčia vieta, skirta vykdyti rekreacines ir kitokias laisvalaikio veiklas.

SUMMARY

Topic: Recreational zone's effects on the public: The Taurage City case.

Key terms: recuperation, recreational zones of the city, its benefits, Taurage City.

Key subject: evaluation of the recreational zones of the city.

Purpose: to evaluate the benefits of the recreational zones of Taurage City.

Aims of the project:

1. To define leisure, recreation and recreational zones of the city.
2. To identify purposes and benefits of the recreational zones.
3. To evaluate recreational zones of the Taurage City from the consumers point of view.

Conclusions: Recuperation is the essential part of the daily regime. Recuperation is the form of activity helping to recover physically as well as psychologically; it also contributes towards the development of personality. Recreational zones attract tourism and business, encourage people to take on sports, to pursue hobbies or other activities that eliminate every day routine and fatigue and improve their living standards. Parks, squares, sports grounds, beaches, cycling and pedestrian tracks not only benefit city socially but also economically. Taurage City has a number of well developed recreational zones that possess natural, cultural and the resources of a special purpose which contribute towards the public recuperation. The majority of respondents were youth that is involved in active or passive leisure. According to the citizens of Taurage the city's recreational zones are in a good condition, public do use them quite often and admit that they contribute towards the better living standards of their city. Public agrees that Taurage recreational zones give the city social, economical, ecological and recreational advantages. These areas are perfect for socializing, they are a good in terms of improving populations' living standards and its values. Respondents see recreational zones as the places of nature that are perfect for recuperation and other leisure activities.

IVADAS

Temos aktualumas: kiekvienas miestas yra individualus savo architektūrine sandara ir gyventojų charakteristika. Mokslininkai sutaria, kad miestai yra vieni iš svarbiausių socialinio bei ekonominio šalies vystymosi variklių (Čiegis ir Žalevičienė, 2012). Siekiant gerinti šiuolaikinių miestų gyvenimo kokybę, vis dažniau akcentuojama organizuoto laisvalaikio svarba, bei miesto laisvalaikio ir rekreacinės paskirties objektų plėtros būtinybė. Sparti urbanizacija, įsivyraujanti miestietiška gyvensena, augantis bendras gyventojų užimtumo lygis ir darbo krūvis, verčia atsakingas įvairių pasaulio miestų valdžios įstaigas, atsižvelgti į gyventojų norus, vykdyti darnios miesto rekreacijos plėtros projektus. Šiuolaikiniai miestai tampa perpildyti automobilių. Tai prisideda prie oro taršos bei triukšmo lygio didėjimo. Šie veiksniai verčia gyventojus ir miesto svečius jausti diskomfortą, ieškoti, ar net bandyti atkovoti kokybiškas miesto poilsio erdves (Jakovlevas-Mateckis, 2012). Blogiausiai, kai netinkamai investuojamos lėšos į žmonių gyvenimo kokybę gerinančias priemones neatlieka savo paskirties ar suteikia mažiau naudos nei privalėtų. Norit sukurti efektyvią rekreacinę miesto sistemą būtina iširti ją sudarančius struktūrinius komponentus: rekreacinių zonas, jų kokybę ir būklę, rekreacinius išteklius, jų sąveika su miesto aplinka, bei pačius vartotojus (Urbonaitė, 2011).

Nagrinėjama tema yra aktuali tiek teorine, tiek praktine prasmėmis. Nerasta duomenų, kad būtų atlikti tyrimai susiję su Tauragės miesto rekreacinių zonų sistema ar jos atskirais komponentais. Tema yra svarbi tiek miesto valdžios institucijoms, tiek miesto gyventojams tiek ir man, kaip būsimam šios srities specialistui. Didelė problema yra tai, kad visuomenė nėra tinkamai supažindinta su miesto infrastruktūra, laisvalaikio galimybėmis, rekreacijos būtinumu jų sveiktos gerinimui ar socializacijai, mažai įsiklausoma į jos norus ir kritiką.

Darbo tikslas - įvertinti Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti laisvalaikio, rekreacijos ir miesto rekreacinės zonos sampratas.
2. Identifikuoti miesto rekreacinių zonų paskirtį ir privalumus.
3. Įvertinti Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą vartotojų požiūriu.

Darbo metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė.
2. Anketinė apklausa.
3. Aprašomoji statistika.

1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1. Laisvalaikio samprata

Kaip senovės išmintis byloja visuomenei visada reikėdavo ne tik duonos bet ir žaidimų. Šiandien duona galima interpretuoti kaip žmogaus darbą ir atlygį, o žaidimus kaip organizuotą ir neorganizuotą, kolektyvinę ar individualią, pasyvią ar aktyvią veiklą, kuri įgyvendinama laisvalaikiu. Žodį „laisvalaikis“ galima išskaidyti į dvi žmonėms labai svarbias vertybes: „laisvė“ ir „laikas“. Taigi, laisvalaikis - žmogaus laisvė, rinktis kokia veikla jis užsiims laisvalaikiu. Laisvalaikį kaip visuomenės vertybę patvirtina P. Blaževičius (2006), jis teigia, kad laisvalaikis yra nuolat besikeičiantis reiškinys, vienas iš visuomenės ekonominio ir socialinio išsivystymo rodiklių. Valstybė, kuri siekia tenkinti žmonių laisvalaikio poreikius, gali iš jų gauti teigiamą ekonominę ir socialinę grąžą.

Kaip aiškina dabartinis lietuvių kalbos žodynas, laisvalaikis tai laisvas, nuo darbo atsiejamas laikas (Keinys, 2000), pagal šį apibūdinimą vadovaujasi dauguma Lietuvos mokslinės literatūros autorių atliekančių tyrimus laisvalaikio tema. Žinoma yra platesnių laisvalaikį aiškinančių sąvokų, kurias kiekvienas autorius apibūdina savaip, nors esmė dažniausiai būna tokia pati kaip ir visų:

„Laisvalaikis yra neįkainojamas kiekvieno turtas ta prasme, kad jo metu galima mokytis, lavintis, kelti bendrą kultūros lygį (Matulienė, 1996, 6 p.).

„Laisvalaikis – tai laisvas nuo būtinų užsiėmimų laikas, skirtas asmeniniams poreikiams tenkinti, taip pat plėsti žinias, lavintis ir dvasiškai tobulėti“ (Šinkūnienė, 2005, 123 p.).

„Laisvalaikis – tai žmogaus (žmonių grupės ar visuomenės) ne darbo laiko dalis, skirta žmogaus (žmonių) laisvai pasirenkamai veiklai, kuri paprastai padeda jam atsigauti ir ugdyti savo jėgas“ (Klimavičienė, 2009, 20 p.).

Pateikti Lietuvių autoriai išskiria pagrindinius laisvalaikio aspektus pagal kuriuos galima teigti, kad laisvalaikis yra žmogaus laisvas laikas, nevaržomas darbo, kurio metu jį realizuoja norėdamas įgyvendinti savo poreikius, vykdyti edukacinę, kūno kultūros, poilsio ar panašią žmogaus interesus atitinkančią veiklą.

Štai P. Blaževičius (2006) remdamasis ankstesnių Z. Brauno, Ž. Diumazedje, N. Anderseno ir kitų žmonių mintimis apie laisvalaikį, mano kad užsienio sociologai laisvalaikį traktavo gana įvairiai. Dažniausiai laisvalaikio traktavimą lemdavo tuometinė sociologų aplinka, jų valstybės visuomenės ir valdžios požiūris į laisvalaikį.

E. Dillard ir D. L Bates (2011) teigia, kad ne viskas kas atliekama žmogaus laisvu laiku galima vadinti jo laisvalaikiu. Jie pateikia 7 elementus, kurie anot jų apibrėžia laisvalaikį:

1. Veikla, kuri nesusijusi su darbu ar pelno gavimu;
2. Malonumą teikianti veikla, kuri atitinka žmogaus lūkesčius;

3. Savanoriška socialinė veikla;
4. Kultūrinė veikla ir jos puoselėjimas;
5. Veikla, kurią individas supranta kaip savo laisvalaikį;
6. Sporto ar žaidimo elementų turinti veikla;

Laisvalaikis anot jų gali būti apibūdinamas dvejopai: 1. Laisvės pojūtis, veikla kuri vykdoma be prievartos ar įpareigojimų, 2. Vidinė motyvacija užsiimti tokia veikla, norint gauti malonumą, o ne atlygį.

G. Matulienė (1985) teigia, kad laisvalaikis yra ypatinga forma, ypatingas veiklos pobūdis. Žmogaus laisvalaikiu negalima vadinti tos veiklos, kuri vykdoma ne individo noru. Psichologiniu požiūriu, laisvalaikis tai ne užsiėmimų rūšys, bet elgesys šių užsiėmimų metu. Jei asmuo patiria psichologinį efektą – pasitenkinimą, tai pasirinkta reikšminga veikla laisvalaikiu jam yra priimtina.

Taigi išanalizavus įvairių autorių mintis, galima laisvalaikį laikyti šių laikų, demokratiškos valstybės vertybe. Laisvalaikio organizavimas yra viena iš valstybės funkcijų. Pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją (24 str.) „kiekvienas asmuo turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, taip pat į pagrįstą darbo valandų ribojimą ir periodines mokamas atostogas“. Štai Lietuvos konstitucinėje teisėje pabrėžiama, kad kiekvienas dirbantis žmogus turi teisę turėti poilsį ir laisvalaikį, kasmetines mokamas atostogas. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (1996, 16str., 2 sk.) „Vaikas turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, atitinkantį jo amžių, sveikatą bei poreikius“. Pagal pateiktus Lietuvos Respublikos įstatymų pavyzdžius, valstybė turi sudaryti tinkamas sąlygas piliečių laisvalaikio poreikiams tenkinti ir teisingai organizuoti jų laisvalaikį. G. Kvieskienė (1996) teigia, kad iš to kokias ir kaip žmogus rankasi laisvalaikio praleidimo formas, sprendžiame apie jo kultūrinį lygį, o bendrosios laisvalaikio panaudojimo galimybės ir tendencijos parodo bendrą valstybės darnumo, dvasingumo lygį. Todėl, tai ką žmogus pasirinktų veikti savo laisvalaikiu, lems jo aplinka. P. Blaževičius (2006) mano, kad pagrindinė organizuoto laisvalaikio uždavinys visuomenėje – sudaryti sąlygas žmonėms tinkamai leisti savo laisvą laiką ir tokiu būdu sėkmingai integruotis į visuomenę.

Apibendrinant galima teigti, kad laisvalaikis yra civilizuotos visuomenės vertybė, svarbi pilnaverčio gyvenimo sudedamoji dalis. Tai, ne kas kita kaip laisvas laikas, skirtas savanoriškai individo ar jų grupės veiklai, kuri atitinka jų poreikius. Veikla, kurią žmogus nepriklausomai nuo jos rūšies, psichologiškai priskiria savo laisvalaikiui. Valstybė, siekiant sukurti darnią visuomenę privalo suteikti savo piliečiams sąlygas nuolatos organizuoti savo ar kitų laisvalaikį.

1.1.1 Rekreacijos samprata

Dažnai rekreacijos sąvoka tapatinama su laisvalaikiu, tačiau laisvalaikis akcentuojamas kai kalbama apie patį laiką, o terminas rekreacija, kai kalba apie konkrečią veiklą. Žodis „rekreacija“

kildinamas iš lotynų kalbos žodžio „recreatio“ ir reiškia „atstatymas“. Mokslinėje terminologijoje „rekreacija“ susieta su jėgų, sveikatos atgavimu (Vitkienė, 2008).

Rekreacija – žmogaus veikla laisvalaikiu, skiriama fizinėms ir psichinėms jėgoms atkurti, taip pat įvairiapusiam asmenybės vystymui. Rekreacija neatsiejama susijusi su kasdieniu buitinių poreikių tenkinimu, su darbo procesais. Įprasta pagrindinėmis rekreacinės veiklos formomis laikyti poilsį, sanatorinį kurortinį gydymą ir turizmą (Vanagas, 2008).

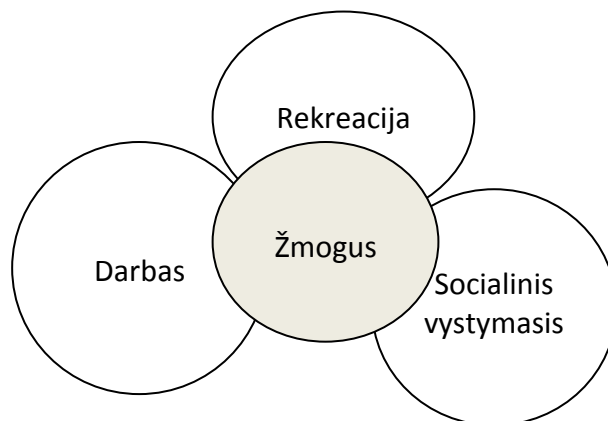
J. V. Veal (1994) terminą aiškina remiantis P. Madow samprotavimais, kad „rekreacija“ yra malonus laiko leidimas, pramogavimas. Tai ne kas kita kaip įvairios poilsio formos: žaidimai, vaikščiojimas, važinėjimas dviračiu. Taip pat J. V. Veal pateikia J. Pigram rekreacijos sampratą, kuris teigia, kad rekreacija yra savanoriška veikla, kuri vykdoma turint laisvo laiko, dėl malonumo, pasitenkinimo, poilsio. Pastarieji autoriai rekreacija ir laisvalaikio laiko panašiomis sąvokomis.

Tam kad būtų lengviau suvokti rekreacinės veiklos ypatumus, ji pagal savo pobūdį yra skirstoma į 7 rūšis:

1. Hobį	4. Keliones.	7. Pramogas
2. Sportą.	5. Poilsį ir sveikatingumą.	(Grecevičius ir
3. Socialinę veiklą.	6. Intelektualinę veiklą.	Pridotkienė, 2006)

J. V. Veal (1994) savo darbe pateikia mintis, kuriomis galima sukongretinti P. Grecevičiaus (2006) rekreacijos veiklos rūšis. H. Fairchild nuomone rekreacija gali būti betkokia individuali arba grupinė, malonumą teikianti, „tonizuojanti“ veikla, atliekama laisvalaikio metu (Veal, 1994).

Žmogaus, kaip mąstančios būtybės, reakcija į aplinkos veiksnius lemia jo veiklos organizavimo sėkmę. Žmogaus gyvenamosios veiklos tyrimams skiriama daug dėmesio. Pagal autoriaus parengtą žmogaus gyvenamosios aplinkos modelį žmogaus gyvenamoji veikla skirstoma į tris dalis (1. pav.) (Grecevičius ir Pridotkienė 2006).

1 pav. Žmogaus veiklos gyvenamosios veiklos modelis (Grecevičius ir Pridotkienė, 2006).

Apibendrinant galima teigti, kad šis modelis pabrėžia rekreacijos svarbą, formuojant žmogaus gyvenimo kokybę. Kadangi žmogus yra priklausomas nuo darbo, tai kompensuoti yra pasitelkiamos rekreacinės veiklos, atstatančios žmogaus darbingumą. Palaikant pusiausvyrą tarp

darbo ir rekreacijos yra vystomas socialinis žmogaus gyvenimas. Žmogus turėdamas pastovų darbą, pajams, turiningą ir suplanuotą laisvalaikį geriau integruojasi į visuomenę.

1.2. Rekreacinės miesto zonos

Daugelis mokslinės literatūros leidinių miestą apibūdina kaip gyvenamąją vietovę, kurios gyventojai dirba įvairiose srityse. Miestas kaip tankiai apgyvendinta vietovė yra politinis, organizacinis, kultūros, paslaugų ir kitoks jį supančios teritorijos centras. Gyvenamojoje vietovėje vyrauja antropogeninė aplinka, naudojama daug intensyviau negu gretimos jam erdvės (Juškevičius, 2003).

Miestą galima suskirstyti į tris pagrindines erdves: industrinį, gyvenamąją ir komercinę - laisvalaikio erdvę. A. Gabrys (2007) teigia, kad komercinė, laisvalaikio erdvės struktūrą sudaro dar šešios, smulkesnės erdvės:

- Pagrindinės reprezentacinės erdvės (aikštės, architektūros statiniai, pėsčiųjų alėjos);
- Atviros religinės erdvės (bažnyčios, vienuolynai, cerkvės, šventyklos ir jų aplinka);
- Žinių erdvės (švietimų įstaigos ir jų aplinka, moksliniai centrai);
- Meno erdvės (muziejai);
- Pagrindinės viešosios rekreacinės erdvės (parkai, skverai, žaliosios juostos);
- Prekybos ir laisvalaikio erdvės (pramogų parkai, prekybos ir verslo vietos);

Visos šios šešios erdvių rūšys gali sudaryti bendrą laisvalaikio miesto teritoriją. Tokios zonos labiau būdingos didesniems miestams turintiems gerai suplanuotą miesto centrą. Kaip pavyzdį galima pateikti Kauno laisvės alėją ir Nemuno pakrantę, Palangoje esančią Basanavičiaus gatvę.

Štai P. Juškevičius (2003) atviras rekreacines miesto erdves skirsto į tris grupes:

- Aikštės, kiemai, vaikų žaidimų aikštelės. Šios erdvės būna gyvenamųjų rajonų teritorijose, su minimalia laisvalaikio įranga.
- Skverai, parkai, miško parkai, miškai. Tvarkingi miestą reprezentuojantys parkai gali būti įvairaus dydžių, stiliaus ir paskirties. Jie gali būti tiek miesto senojoje dalyje tiek miegamuosiuose rajonuose.
- Sporto aikštelės, aikštynai. Yra dažniausiai kuriami prie sporto paskirties statinių, parkuose, prie švietimo įstaigų.

Dažnai miesto rekreacinės zonos jungiasi su užmiesčio rekreacinėmis teritorijomis, taip sukuriama darni miesto laisvalaikio ir rekreacijos paslaugų infrastruktūra. Rekreacinė teritorija apibūdinama, kaip „gamtinės ar kultūrinės aplinkos savybės ir sąlygas žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti turinti teritorija. Jos ribos, žemės naudojimo būdas ir pobūdis yra nustatytas, rekreacinio naudojimo prioritetą suteiktas teritorijų planavimo dokumentais ar teisės

aktais. Rekreacinių teritorijų samprata ir rūšys (rekreacinė sritis, rekreacinis rajonas, rekreacinė vietovė, rekreacinis žemės sklypas), šių teritorijų išskyrimas priklauso nuo teritorijų planavimo lygmens“ (Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai).

G. Torkildsen (2005) mano, kad rekreacija gali būti išreikšta kaip asmeninis patyrimas, kaip kelių rūšių veiklos ar kaip institucija, priemonė, aplinka kuri padeda įsilieti į bendruomenę. Rekreacija jis vaidina procesu, kuris gali vykti tam tikroje, poilsiui pritaikytoje aplinkoje. Jo žodžius patvirtina P. Grecevičius ir L. Pridotkienė (2006). Jie teigia, kad rekreacinei veiklai nepakanka įprastinės darbo ar buities aplinkos. Jai būtina speciali erdvė ir įrenginiai: teritorija, akvatorija, pastatai, patalpos. Visa tai vadinama rekreacine aplinka. Ši aplinka būna įvairaus mastelio – pajūrio rajonas, ežerų rajonas, miestas kurortas, poilsio įstaigų kompleksas, sporto kompleksas, pavienis pastatas, pliažas, parkas, baseinas, žaidimų aikštelė.

E. Vitkienė (2008) teigia, kad priklausomai nuo erdvės pobūdžio bei funkcinės paskirties rekreacijos aplinka gali būti sąlyginai išskiriami į dvi pagrindines aplinkas: natūralią žmogaus rekreacijos aplinką ir žmogaus sukurtą rekreacijos aplinką. Pirmasis atvejis būdingas miestams, kurie yra įkurti prie daug metų gamtos suformuotų gamtinių išteklių. Nors kai kuriuose miestuose gyvena ir keli milijonai gyventojų neretai jie turi kurorto statusą. Natūralūs parkai, pliažai, jūra ir vandenynas, kopos, upės, kalnai, ežerai sukuria miesto rekreacinės paskirties zonas. Žmogaus sukurta rekreacijos aplinka – tai tokia vieta kur dirbtiniu būdu sukurta ir pritaikyta žmonių rekreacijai. Miestai, kurie yra įkurti vietose kurios kažkada pasižymėjo natūraliais gamtiniais ištekliais ir dėl sparčios urbanizacijos tai buvo sunaikinta, yra priversti iš naujo formuoti dirbtinę aplinką kuri atitiktų žmonių laisvalaikio ir rekreacijos poreikius. Tai specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai (rekreacijai naudojamos poilsio, turizmo, sveikatingumo, pramogų paslaugas teikiančios įstaigos, centrai, trasos). (Specializuotos teritorinės struktūros). Kaip buvo minėta, valstybė, miesto savivaldybės yra įpareigos sukurti žmonių teises atitinkančius objektus ir erdves, o miesto gyventojai turi teisę naudotis viešais miesto ištekliais ir kartu įsipareigoja laikytis tų išteklių naudojimo taisyklių.

Taigi, šios turistinį, ekonominį ir socialinį potencialą turinčios, tiek natūralios tiek dirbtinės kilmės rekreacinės teritorijos yra visuomeninės reikšmės, turinčios tam tikrus veiklos apribojimus ir teises. Rekreacines teritorijose draudžiama kelti pavojų poilsiautojų saugumui, trukdyti lankyti rekreacijai naudojamas teritorijas bei objektus, trukdyti ilsėtis poilsiui skirtose vietose. Taip pat draudžiama netinkamai naudotis rekreaciniais ištekliais ir rekreacinių zonų sistema (Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai).

Rekreacines teritorijose, nepažeidžiant jų apsaugos bei naudojimo reglamentų ir režimų, teisės aktuose nustatytų aplinkosauginių reikalavimų, galima laisvai važinėti automobiliais ir kitomis motorizuotomis ir nemotorizuotomis priemonėmis bendrojo naudojimo keliais, jungiančiais

rekreacinės infrastruktūros objektus. Tvarkinga miesto rekreacinė sistema dažniausiai turi informatyvias poilsio zonų ženklavimo priemones, kurios padeda žmonėms geriau juose orientuotis, susipažinti su išteklių naudojimo reikalavimais.

Taip pat priklausomai nuo rekreacinės teritorijos specifikos jose galima keliauti pėsčiomis, rinkti miškuose vaistažoles, riešutauti, uogauti ir grybauti, žvejoti paviršinio vandens telkiniuose. Galima maudytis visuose paviršinio vandens telkiniuose, prieiti prie šių telkinių pakrantės juostomis, taip pat kitaip naudotis privačiais vandens telkiniais servitutų nustatyta tvarka. Nedraudžiama plaukioti plaukiojimo priemonėmis be vidaus degimo ir elektros variklių pratakuiose paviršinio vandens telkiniuose.

Poilsiautojai turi racionaliai naudoti ir tausoti rekreacinius išteklius, mišką, vandenį, tinkamai sutvarkyti paliekamą rekreacinę teritoriją, nepažeisti žemės savininkų, naudotojų teisių (Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai) Taigi, pagrindinis dėmesys yra skiriamas gamtinių, kultūrinių išteklių, bei specialios rekreacinės paskirties įrangos ir objektų tausojimui, apsaugojimui ir lankytojų poilsio užtikrinimui t.y. galima tik tokia veikla kuria nedaroma žala aplinkai.

Lietuvos Respublikos įstatymuose, rekreacinės teritorijos įvardijamos kaip žemės sklypas skirtas rekreacijai, – kuriam nustatytose naudojimo sąlygose yra reikalavimai, susiję su rekreacinių išteklių naudojimu ir apsauga, rekreacinės infrastruktūros įrengimu, rekreacinių želdinių įveisimu. (Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai). Bendros tarpusavyje susijusios regiono rekreacinės zonos sudaro rekreacinės teritorijos sistemą.

Rekreacinių teritorijų sistemą sudaro:

- miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių bendro naudojimo želdynai, taip pat ir parkų teritorijos ir kitos, skirtos visuomenės bendram naudojimui teritorijos;
- rekreacinės sritys ir rajonai, rekreacinės vietovės, gyvenamosios vietovės, turinčios kurorto statusą, rekreacinio funkcinio prioriteto zonos ir jų dalys;
- miškai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka priskirti IIB (rekreacinių miškų) grupei;
- paviršinio vandens telkiniai, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, apskričių ir savivaldybių teritorijų planavimo dokumentuose priskirti rekreaciniams ištekliams;
- kitos (rekreacinės) pagrindinės tikslinės paskirties žemės sklypai, naudojami rekreacinės infrastruktūros įrengimui ir eksploatavimui. (Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai)

Galima teigti, kad rekreacinės zonos tai specialios paskirties plotai, turintys tam tikrus rekreacinius išteklius. Rekreaciniai ištekliai – gamtinės ar kultūrinės aplinkos savybės,

tinkamos žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti (Grecevičius ir Pridotkienė 2006).

Kalbant apie miesto rekreacines zonas, atviri poilsiui ir panašiai laisvalaikio veiklai pritaikytų sklypų plotai būna labai įvairūs, nuo keliolikos arų iki kelių šimtų hektarų. Kaip minėta jie gali būti tiek natūralūs, išsaugoti miesto dalies gamtiniai ar kultūriniai objektai, tiek modernūs, žmogaus sukurti rekreaciniai išteklių. Žinoma dauguma miestų būna įsikūrę šalia upių, ežerų, girių, vandenynų ar prie kitų gamtinių išteklių. Tokie gamtiniai išteklių dažniausiai būdavo vertinami labiau kaip miesto transporto ar pramonės infrastruktūros dalimi. Bėgant laikui miesto žmonės suprato, kad būtina išsaugoti išlikusius natūralius gamtinius išteklius, bei vykdyti jų plėtrą, kadangi sparti urbanizacija sąlygoja žmonių tankio augimą ir rekreacinių zonų išstūmimą iš miesto teritorijos.

Miesto planuose jie dažniausiai žymimi žalia spalva, kuri simbolizuoja šių zonų rekreacines savybes, gyvybę. Šiuolaikiniuose miestuose rekreacinėmis zonomis galima laikyti, ne tik teritoriją turinčią gamtinių ar kultūrinių išteklių, bet ir vietą kurioje žmogus gali praleisti laisvalaikį t.y. užsiimti hobiu, sportuoti, pramogauti ar kitaip maloniai praleisti laisvą laiką, naudotis sudarytomis sąlygomis.

Pagal rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatas, miesto rekreacinėmis zonomis gali būti laikomas net visas miestas, turintis kurorto statusą, tai pat miesto rekreacinio funkcinio prioriteto zonos ir jų dalys, žalieji miesto plotai ir koridoriai, vandens telkiniai ir jų pakrantės ir kiti rekreacinės paskirties plotai su savo infrastruktūra, tinkama žmonių poilsiui organizuoti.

M. Baud-Bovy (2011) tyrinėdamas įvairių miestų rekreacines infrastruktūras, teigia, kad dauguma miestų siekia miesto centro rekreacines zonas sujungti su kaimiškoje aplinkoje turimais rekreaciniais išteklių. Jis išskiria miesto rekreacines teritorijas (pakrantės, parkai, pėsčiųjų zonos) kuriuos žaliais koridoriais sujungiamos su priemiesčio „žaliaja juosta“, o pastaroji sujungiama su natūralia gamtine aplinka esančia ne priemiesčio teritorijoje. M. Baud-Bovy mano, kad tokia infrastruktūra leidžia centre gyvenantys žmonės dviračiu ar pėsčiomis pasiekti priemiesčius, o už miesto teritorijos gyvenantys asmenys tokiu pat būdu gali pasiekti miesto centrą. Žaliosios juostos jungiančios rekreacinius išteklius, apsaugos gyventojus transporto spūsčių, teršalų, skatina užsiimti aktyviu laisvalaikiu.

Išsivysčiusios šalys yra suformavusios darnią rekreacinę infrastruktūrą – rekreacinei veiklai organizuoti reikalingi viešosios turizmo infrastruktūros ir kiti aptarnavimo objektai (LR Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklės)

Rekreacinių zonų infrastruktūrą sudaro ne tik gamtiniai ar kultūriniai išteklių bet ir kiti rekreacijos ir turizmo komponentai. Remiantis Lietuvos Respublikos turizmo įstatymu, kuris numato rekreacinės infrastruktūros objektų suskirstymą pagal teikiamas paslaugas:

- viešbučio tipo apgyvendinimo paslaugas
- specialaus tipo apgyvendinimo paslaugas
- nakvynės ir pusryčių paslaugos
- vandens pramogų paslaugos
- turizmo informacijos paslaugos

Viešos miesto rekreacinės zonos yra neatsiejamos nuo turizmo infrastruktūros, tačiau pastarosios būtinumas pasireiškia tik per atvykstantįjį turizmą. Dažniausiai vietiniai gyventojai nėra suinteresuoti naudotis vietinėmis turizmo paslaugomis, todėl jiems kur kas aktualesnė pati miesto rekreacinių išteklių būklė.

Rekreacinei infrastruktūrai priskirtini ir specializuoti objektai. Pirmiausiai sportinei bei pramoginei, rekreacijai kuriami įvairūs kompleksai ar parkai: sporto aikštynai, golfo laukai, hipodromai, pramoginiai restorano-svetainės kompleksai, SPA kompleksai, hidroparkai ir akvaparkai, skulptūrų parkai, slidinėjimo parkai, grybų parkai, akmenų parkai, kurie dažnai galintys suformuoti netgi atskiras specializuotas rekreacines vietas. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų infrastruktūriniai kompleksai (Specializuotos teritorinės struktūros.).

Šiuo metu didžiausias dėmesys yra skiriamas viešųjų miesto erdvių ypač parkų, kaip pagrindinių miesto rekreacinių zonų, plėtojimui. „miesto gyvenamosios ir viešosios erdvės kokybė žymiai įtakoja žmonių psichologinę sveikatą, kurią formuoja asmeninis psichologinis komfortas ir teigiama komunikacija bendruomenėje. Tuo požiūriu ypatingai svarbi yra miesto viešųjų erdvių kokybė ir jų funkcinis tinkamumas miestiečių bendravimui, poilsiui, saviraiškai ir kitokiai veiklai.“ (Adamonienė ir kt., 2010, 56 p.).

Nemaža dalis pasaulio miestų kasmet išleidžia milijonus lėšų, kad gyventojams būtų sudarytos sąlygos lankytis rekreacinėse zonose. Ypač daug lėšų skiriama išlaikyti dideliems centriniams miestų parkams, kurie gali užimti net kelių šimtų hektarų plotą: Londono Hyde Park ~250 ha, Paryžiaus Bois de Boulogne parkas ~865 ha, Niujorko Central Park ~337,2 ha ir Amsterdamo Bos Park ~800 ha. Miesto parkai kaip rekreacinės ar laisvalaikio paskirties miesto dalys, gali būti individualūs ir skirti pagal tos vietos aplinkos sąlygas, kultūros vertybes ir tos vietos vartotojų segmentą. Miesto parkai skiriasi:

- dydžiu-pločiu, fiziniais ir kompoziciniais elementais (želdynais, pieva, vandens telkiniais, skulptūromis, amfiteatrais, mažosios architektūros objektais),

- siūlomų pramogų gausa (vaikų žaidimo aikštelėmis, žvejybos, čiuožinėjimo ant ledo galimybėmis, atrakcionais, restoranais, muziejais ir pan.)
- propaguojamomis neprofesionaliomis sporto šakomis (beisbolo, teniso, tinklinio žaidimo galimybėmis, taip pat atsižvelgiama į tai, ar yra kur bėgioti, važinėti dviračiais, riedučiais, žaisti krepšinį, futbolą)(Alistratovaite-Kurtinaitienė, 2010).

Šiandien, Lietuvoje įstatymai, viešąsias erdves apibrėžia kaip bendro naudojimo teritoriją: žemės sklypai, kuriuose yra arba numatoma įrengti aikštes, parkus, skverus ir kitus želdynus t.y. nemokamas vietas, kuriuose žmonės lankosi dėl savo malonumo.

XXI amžiuje, išvystyta statybos technika ir technologija leido palyginti nebrangiai lengva stogo konstrukcija perdengti didelius plotus, o tai kartu paskatino formuotis naujus miesto viešųjų erdvių tipus pastatuose. Taip atsirado pasažas, atriumas, dengtos prekybos bei parodų salės ir panašiai. Taip pat tradicinė miesto viešųjų erdvių sistema buvo papildyta naujais viešųjų erdvių potipiais – pavyzdžiui, bulvaras – tradicinė gatvės miesto viešoji erdvė su parko morfologiniais elementais – apželdinimu; krantinė – su apželdinimu arba be jo. (Gurskis, 2009). Naujais miesto viešųjų erdvių pakaitalai - visuomeniniai pastatai (prekybos ir pramogų centrai, modernūs turgūs). Ypač didieji prekybos ir pramogų centrai tampa „miestas mieste“ reiškiniu. Tai gali įtakoti atvirųjų rekreacinių zonų populiarumo mažėjimą, ir žmonių izoliaciją nuo išorinio pasaulio.

Apibendrinant galima teigti, kad rekreacija kaip specifinė laisvalaikio veikla, turi būti vykdoma tam pritaikytoje aplinkoje. Kiekvieno žmogaus poilsio forma yra individuali, dėl to vieni mėgsta dirbtinę aplinką, o kiti natūralius gamtos sukurtus rekreacinius išteklius. Miestas su savo antropogenine aplinka sukuria atskirą pasaulį, dėl to mieste gamtiniai išteklių yra išnaikinti arba dirbtinai sukurti ir prižiūrimi žmonių. Vieta, kuri skirta žmonių poilsiui organizuoti vadinama miesto rekreacine zona arba teritorija.

1.2.1 Rekreacinių zonų paskirtis

Kaip minėta, rekreacija – tai žmogaus fizinių ir psichinių jėgų atgavimo procesas, žmogaus laisvalaikio veikla, kurios tikslas– poilsiauti, keliauti bei gydytis. Taigi, galima teigti, kad rekreacinė zona yra speciali tam pritaikyta teritorija, kurioje žmogus vykdo fizinių ir dvasinių jėgų atgavimo procesą. Trumpiau kalbant, tai vieta skirta pailsėti, ne tik vietinei bendruomenei, bet ir turistams, kurie kaip turizmo infrastruktūros paslaugų naudotojai, taip pat nori pasinaudoti tiek mokomomis tiek ir nemokamomis miesto rekreacinėse zonose sudarytomis poilsio sąlygomis ir paslaugomis.

P. Juškevičiaus (2003) žmogaus poreikius suskirsto į tris grupes, kurių derinys panašus į P. Grecevičiaus žmogaus gyvenamosios veiklos modelį.

Trys žmogaus poreikių grupės: biologiniai poreikiai (miegas, maistas, apsirengimas, būstas), socialiniai poreikiai (darbas, bendravimas), estetiški poreikiai (menas, kultūra, hobis).

P. Juškevičius (2003) pagal pastarąsias grupes suskirstė miestą į tris zonas, kuriuose realizuojami žmogaus poreikiai.

- gyventi – gyvenamoji zona;
- dirbti – specialūs statiniai, pramonės, verslo ir panašaus tipo zonos ir teritorijos;
- pramogoms ir rekreacijai – poilsio ir pramogų zonos (gamtinės ir dirbtinės aplinkos teritorijos);
- susisiekimo - gatvių tinklas ir funkcionuojanti lengvųjų automobilių, viešojo transporto sistema;

Gerai išvystytos rekreacinės zonos gali būti daugiafunkcinės ir jose galima vykdyti įvairias rekreacines veiklas.

Bendroji rekreacija – tai bendro pobūdžio, jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis gamtoje, nekeliantis papildomų specialių tikslų;

Pažintinė rekreacija – tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje norint pažinti šią aplinką, jos istoriją, prigimtį, savybes, išplėsti kultūros akiratį;

Sportinė rekreacija – tai aktyvi veikla bei poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje, siekiant fizinės kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimuisi;

Pramoginė rekreacija – tai poilsis gamtoje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose;

Verslinė rekreacija – tai poilsis gamtoje renkant miško gėrybes, medžiojant, žūklaujant;

Gydomoji rekreacija – tai poilsis kurortinėje aplinkoje norint atstatyti ar pagerinti sveikatą. (Specializuotos teritorinės struktūros.).

Pagal pateiktą rekreacinių veiklų suskirstymą galima teigti, kad dauguma jų kaip ir turizmo rūšys, gali būti pasyvios, aktyvios arba mišrios. Nekorotiniame mieste verslinė ir gydomoji rekreacija dažniausiai negalima. Miesto teritorijoje, pažintinė rekreacija dažniau naudojasi nevietiniai gyventojai, kuriems būna viskas nauja ir jie jaučia žinių gavimo malonumą. Tokios vietos labiau vadinamos turistiniais objektais, kurioje naudojantis rekreacinės infrastruktūros komponentais praturtinama pažintinė veikla.

Pramoginė rekreacija dažniausiai vyksta specifinėje dirbtinėje aplinkoje, kur teikiamos laisvalaikio ir pramogų paslaugos. Šiose rekreacinėse zonose dažniausiai vykdomas aktyvus laisvalaikis. Jos skirtos tiek vietiniams, tiek ir nevietiniams miesto gyventojams. Tokie pramoginiai rekreaciniai objektai dažniausiai sutraukia ne ką mažiau turistų nei gamtiniai ar kultūriniai miesto turizmo objektai. Žinoma, pagrindinė šių zonų reikšmė yra atitrūkti nuo kasdieninės rutinos, gauti ekonominę naudą.

Sportinė rekreacija dažniausiai vykdoma tam pritaikytuose statiniuose, su specialia įranga ir jų sistema. Tai gali būti įvairių sporto rūšių maniežai, hipodromai, sportinių žaidimų aikštelės, bėgiojimo ir dviračių takai, plaukimo baseinai, parkai. Pagrindinė šių rekreacinių zonų paskirtis – fizinis kūno lavinimas. Jų teritorijoje taip pat gali vykti renginiai, varžybos, skirtos tiek aktyviam tiek pasyviai žmonių dalyvavimui. Pasak pasaulio ir Europos šalių politikų ir mokslininkų, siekiant padaryti teigiamą įtaką populiacijai, fizinio aktyvumo pasirinkimas turi būti integruotas į gyventojų kasdienybę taip, kad būtų lengva, natūralu ir trokštama jį pasirinkti. Atsiradus geresnėms fizinio aktyvumo sąlygoms, kai kurių visuomenės grupių dalyvavimas laisvalaikio fizinėje veikloje turi tendenciją didėti (Adamonienė ir kt. 2010).

Pati populiariausia ir paprasčiausia yra bendroji rekreacija. Ji dažniausiai vykdoma vietose turinčiose gamtinių išteklių: upių ir ežerų pakrantėse, žaliuosiuose miesto plotuose: parkuose ir įvairių augalų želdynuose ar kituose gamtiniais ištekliais pasižyminčiose erdvėse.

Lietuvos turizmo ir rekreacijos specialiojo teritorijų planavimo dokumente yra išskiriami pagrindiniai rekreacinių teritorijų uždaviniai. Pirmiausia tai siekiama formuoti rekreacinių teritorijų sistemą, ir jų plėtojimo kryptis, prioritetus bei priemones. Tokiu būdu galima sukurti racionalų laisvalaikio paslaugų tinklą, atkurti ir gausinti turizmo ir rekreacijos išteklius.

Sukuriant rekreacines teritorijas būtina parengti jų tvarkymo ir apsaugos reglamentus bei visuomenės lankymui ir poilsio veiklai skirtose vietose įrengti reikalingą rekreacinę infrastruktūrą. Reikia siekti patenkinti visuomenės poreikius ir suderinti valstybės, savivaldybių, įmonių, fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, plėtojančių turizmo verslą, interesus plėtojant turizmo paslaugas, saugant turizmo ir rekreacijos išteklius ir užtikrinant darnią teritorijų plėtrą. Tokiu būdu galima pagerinti bendrą investicinę aplinką, t.y. skatinanti investicijas kuri plėtotų turizmo ir rekreacinę veiklą. (LR Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklės) Taigi miesto rekreacinės zonos yra orientuotos į vietinius ir nevietinius gyventojus, dėl to jos skirtos, ne tik gerinti žmonių gyvenimo kokybę, bet ir padidinti bendrą miesto patrauklumo vaizdą ir investicijas. Tik laikantis rekreacinių teritorijų formavimo uždavinių galima sukurti efektyvias miesto rekreacines erdves ir jų sistemą. Kiekviena erdvė pagal savo pobūdį turi atlikti savo paskirtį.

K. S. Hunt ir kt. (2003) pateikia tokį parkų, kaip rekreacinės teritorijos, paskirties planą (1 lent.).

1 lentelė. Rekreacijos specialistų, pozicionuojama miesto parkų plėtros paskirtis.

(Hunt et al., 2003)

Paskirtis	Siūlomos pozicionavimo kategorijos		
	Ekonominė	Socialinė	Gamtinė
Pritraukti verslą	✓		
Pritraukti pensininkus	✓		
Pritraukti turistus	✓		
Didinti nekilnojamojo turto vertę	✓		
Skatinti mažmenininkus	✓		
Atnaujinti miesto aplinką	✓	✓	
Gerinti visuomenės sveikatą	✓	✓	
Skatinti užimtumą		✓	
Jaunimo nusikalstamumo prevencija		✓	
Gamtinės aplinkos puoselėjimas			✓

Šis planas apibrėžia pagrindinius rekreacinės zonos aspektus, kurie reikalingi miesto ekonomai, socialinei ir gamtinės apsaugos gerovei skatinti. Ekonominiu požiūriu, gerinant miesto aplinką, sukuriama verslui patrauklesnė investicinė aplinka. Socialiniu požiūriu siekiama integruoti žmones į visuomenę ir padėti organizuoti laisvalaikį. Gamtine pozicija siekiama išlaikyti miesto žaliuosius plotus ir vykdyti teisingą jų panaudojimo politiką.

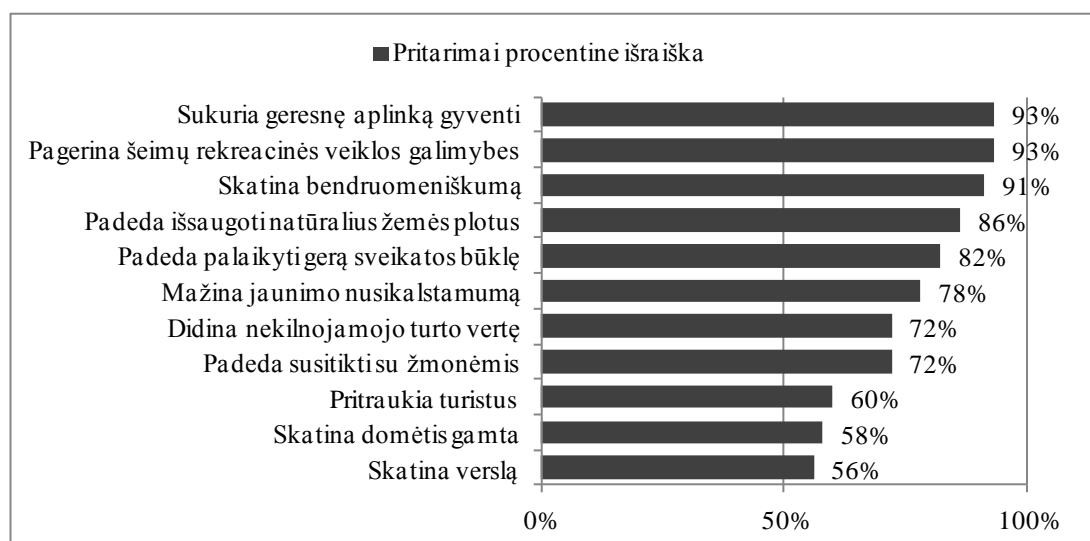
Apibendrinant galima teigi, kad miesto rekreacinių zonų paskirtis - sukurti žmonėms rekreacinę aplinką, kurioje būtų galima vykdyti ne tik bendrąją bet ir sportinę, pažintinę ar pramoginę rekreaciją. Taigi išanalizavus literatūrą galima pateikti keturios pagrindinės rekreacinių zonų paskirtis. Rekreacinė – sukurti žmonėms rekreacinę aplinką, kurioje galėtų pailsėti. Ekonominę – gražinti miesto aplinką ir kartu gerinti investicinę aplinką. Ekologinę – saugoti gamtos išteklius ir mažinti miesto taršą. Socialinė – skatinti žmones kurtis į bendruomenes, vykdyti socialinę veiklą, komunikuoti.

1.2.2 Rekreacinių miesto zonų privalumai.

Rekreacija mieste suprantama ne tik kaip fizinių ir dvasinių jėgų atgavimo forma, bet ir kaip socializacijos, švietimo, ar darnaus turizmo kūrimo priemonė. Jos svarba yra didelė, kadangi daugiau nei pusė pasaulio gyventojų gyvena miestuose. Mokslinėje literatūroje pradėta vartoti nauja miesto žmogaus sąvoka „Homo urban“ (miesto žmogus). Šiuo terminu norima pasakyti tai, kad žmogus gyvena užterštoje aplinkoje, kuri gali paveikti ekologinį miesto vientisumą, asmens sveikatą ir gerovę. Ypač didžiuosiuose pasaulio miestuose, kur kelionė į užmiestį gali trukti net kelias valandas, žmonėms gresia atitrūkimas nuo gamtos ir pasaulio.

2003 metais Jungtinėse Amerikos valstijose buvo apklausta apie 500 000 mieste gyvenančių respondentų. Didžiąją dalį respondentų sudarė moterys (54 proc.), baltaodžiai (85,5 proc.), susituokę asmenys (66,6 proc.). Pagal amžiaus grupę daugiausiai apklausa 65 metų ir vyresnių asmenų (27,8 proc.) (Hunt et al., 2003). Anketoje reikėjo sutikti arba nesutikti su pateiktais

teiginiais apie rekreacinių zonų naudą. Bendri anketinės apklausos duomenys pavaizduoti trečiame paveiksle.

2 pav. Miesto rekreacinių zonų teikiamų naudų skirstinys (Hunt et al., 2003)

Pagal gautus tyrimo duomenis, galima teigti, kad poilsio zonos mieste gerina šeimų ir bendruomenės santykius, gražina aplinką ir pakelia bendrą jos vertę, ugdo visuomenę, skatina tausoti gamtą ir neužsiimti nusikalstama veikla. Apibendrinant žmonių nuomonę, rekreacinės zonos sukuria geresnes gyvenimo sąlygas mieste.

Tyrime, nemažai respondentų sutiko su tai, kad rekreacinės miesto zonos padeda palaikyti gyventojų sveikatos būklę. Tai yra ypač svarbus veiksnys, lemiantis miesto gyventojų mirtingumą, gimstamumą ar darbingumą.

Gyventojų sveikata priklauso nuo daugybės veiksnių. Dalį jų galima pavadinti aplinkos veiksniais – buto ir namo vidaus, kiemo; darbo, studijų, poilsio ir kitos aplinkos, kuri supa bet kurį gyventoją bet kuriuo jo gyvenimo laikotarpiu. Miesto palyginti su kaimo aplinka daugeliu požiūrių yra pavojingesnė dėl didesnės teršalų koncentracijos, aukšto triukšmo lygio, vibracijų, elektromagnetinių bangų, dulkių. Miesto aplinka – tai stresinės situacijos, įtampa, konfliktų tikimybė (Juškevičius, 2003).

Gyventojų rezultatai Lietuvoje ir ypač didžiuosiuose miestuose yra itin prasti: pagal vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės, kūdikių mirtingumo ir kitus dinaminis sveikatos priežiūros rezultatų rodiklius Lietuva yra paskutinėse Europos Sąjungos valstybių gretose, nors institucinės sveikatos priežiūros resursų apimtis dvigubai lenkiame Europos Sąjungos valstybių vidurkį (Stauskis, 2005; Eurobarometras., 2010).

Miestiečių sveikatos lygį labiausiai nulemia jų gyvenimo būdas ir jų gyvenamosios aplinkos kokybė (iki 90 proc. poveikio), o institucinės formaliosios sveikatos apsaugos sistemos poveikis yra sąlygiškai nedidelis (tik apie 10 proc.) (Jacobs, D. E., 2004). Taigi miesto aplinka labai įtakoja

žmonių gyvenimo kokybę. Žmogus, kaip ir augalas turi vystytis jį mažiausiai žalojančioje aplinkoje.

Štai W. J. Manning (2011) atliktame tyrime akcentuojami Toronto universiteto Profesorius Christopher Kennedy žodžiai, kad miestas laikomas organizmu, kuris reikalauja vandens ir maisto medžiagų, o pagaminus energiją, išskiria atliekas. Miesto parkai ir kiti želdynai užima labai mažą teritorijos procentą, tai sudaro sąlygas didėti pavojingų teršalų koncentracijai ore. Kandangi sveikata ir rekreacija yra neatsiejama nuo švaros, miesto poilsio zonos dažniausiai yra įrengiamos žaliuosiuose miesto plotuose.

Parkai, palyginus su kitomis miesto erdvėmis, yra tinkamiausia aplinka plėtoti aktyvią fizinę veiklą. Želdynuose, augalų išskiriami fitoncidai yra labai įvairios cheminės sudėties biologiškai aktyvių, dažniausiai organinių junginių kompleksai padedantys mažinti oro taršos padarinius. Labai svarbios jų baktericidinės savybės. Jie sterilizuoja orą. Tam tikri fitoncidai naikina net vabzdžius. Nustatyta, kad miesto oro kubiniame metre yra vidutiniškai 40 tūkstančių bakterijų ir kitų mikroorganizmų, o miško ore — tik nuo 30 iki 400, tai yra šimtus kartų mažiau. Žmogui esant gamtiniais ištekliais pasižyminčioje aplinkoje, ore esantys fitoncidai patenka į žmogaus plaučius ir sterilizuoja jų audinius. Miške lengvųjų jonų yra 10 kartų daugiau negu miesto ore ir 35—350 kartų daugiau negu uždaroje patalpoje. (Romanov, B, 2006); Li, Q, et al., 2008;) Apibendrinant galima teigti, kad miesto gamtiniai ištekliai labai prisideda prie taršos mažinimo. Užterštas oras labai kenkia žmonių sveikatai. Pagal Pasaulio Sveikatos organizacijos skaičiavimus, 2008 metais oro tarša sukėlė 1,34 milijonų pirmalaikių mirčių (Virginia B, et al., 2012). Didžiausia taršos indeksai vyrauja skurdesnių šalių miestuose, kur pirmenybė teikiama pramonei, o ne žmonių sveikatai.

S. Eryildiz ir K. Xhexhi (2012) teigia, kad miestai užimta tik du procentus pasaulio sausumos ploto, tačiau jų išskiriama oro tarša net dvejamis trečdaliais prisideda prie klimato kaitos. Galima teigti, kad miestai kaip pasaulio ekonomikos centrai yra labai užteršti dėl savo vykdomos veiklos. Norėdami išlaikyti ekonominį miesto naudingumą, reikia ne tik skatinti verslą ir pramonę, bet ir gerinti darbinę žmonių aplinką, kuri mažintų miesto gyventojų atotrūkį nuo gamtinės aplinkos.

Ekonomiškai išsivysčiusiuose miestuose, skiriama daug lėšų parkų ir kitokių želdynų plėtrai ir išlaikymui. Miesto parkai intensyviai urbanizuotose teritorijose atlieka pauzių vaidmenį. Žalieji plotai apsodinti želdiniais turi įtakos miesto ekologinei būklei bei žmogaus aplinkos higieninei kokybei, pagaliau formuoja miesto įvaizdį ir jo estetiką. Šių dienų problema – parkai nyksta, jų teritorijos mažėja, nes miesto centre urbanizacija veržiasi ne tik į apleistas ir konversines teritorijas, bet pretenduoja ir į jaukius viešosiomis erdvėmis tapusius parkus. (Alistratovaite-Kurtinaitienė, 2010). Remiantis S. R. Zainudin ir kt. (2012) atliktu tyrimu, gamtiniai miesto ištekliai užima svarbų vaidmenį formuojant žmonių sveikatą ir socialinį gyvenimą, bei reguliuojant aplinkos taršos lygį.

Šiandienų miesto struktūrinės dalys nebeatitinka proporcijų. Vienam miesto gyventojui tenka santykinai mažiau rekreacinės ar laisvalaikio paskirties teritorijų negu privaloma, o kaip teigia tyrimo rezultatai tai sukelia neigiamus padarinius. Siekiama bent išlaikyti turimų rekreacinio potencialo teritorijų kiekį, ir esant galimybėms plėsti jas motyvuojant jų teikiama nauda ir svarba.

Galima įvairiapusė želdynų nauda bei įtaka miestų vidinių teritorijų aplinkai. I. Gražulevišiūtė - Vileniškė ir kt. (2011), išskiria keletą želdynų ir socialinės aplinkos sąveikos aspektų. Sisteminių - miestų želdynai kaip gyvenimo kokybę gerinančių, gyventojų poreikius tenkinančių miesto elementų sistema. Ekonominį - numanoma želdynų įtaka nekilnojamojo turto kainoms ir bendram miesto ar jo dalių ekonominiam gyvybingumui. Visuomenės rekreacijos kaip socializacijos skatinimo priemonė. Kultūrinį ir paveldosauginį - miestų želdynai gali tapti kultūros centrais, talpinti kultūrinės funkcijas ir kartu atspindėti miesto praeitį ir raidą. Taigi viešosios erdvės gali suteikti socialinę, ekonominę ir ekologinę naudą.

P. Juškevičius (2003) išskiria pagrindines miesto želdynų gamtines ir ekologines savybes:

- gali sulaikyti apie 70 proc. miesto ore esančių dulkių,
- vasarą sumažina oro temperatūrą 6 °C,
- sumažina vėjo greitį,
- sumažina triukšmą
- padidina oro drėgmę 10–20 proc., gali padidinti bendrą kritulių kiekį 5–10 proc.,
- jonizuoja orą (neigiami jonai palankūs žmogui), gali sumažinti saulės radiaciją.

P. Juškevičius (2003) teigia, kad tik tinkamai naudojant miesto gamtinius išteklius galimos tokios jų paskirtys:

- apsaugai (dulkių, triukšmo);
- sudaryti natūralią gamtinę aplinką;
- rekreacijai ir laisvalaikiui;
- kurti miesto mikroklimatui
- statinių ir teritorijų izoliacijai, vizualiniai orientacijai, apstatymo plėtrai reguliuoti;
- kurti miesto kompozicijai.

M. Baud-Bovy (2011) nuomonė sutampa tiek su Juškevičiaus (2003) tiek su I. Gražulevišiūtė - Vileniškė ir kt (2011). Jo manymu, labai svarbi ir priemiesčių rekreaciniai ištekliai. Jo teigimu, ši miesto vieta kol kas vadinama „žaliąja juosta“, kuri tikėtina ateityje gali siaurėti, tapti rekreacinės paskirties teritorija arba visai išnykti. M. Baud-Bovy teigia, kad miesto centruose ir priemiesčiuose esančios rekreacinės zonos yra vienodai svarbios. Jos nukreipia miesto plėtimąsi į mažiau reikšmingus rajonus, apsaugo gamtinius išteklius, sukuria parkus ir laisvalaikio paslaugas, leidžia žmonėms po darbo ar savaitgaliais įsiliesti į bendruomeninę veiklą, pailsėti.

Atsižvelgiant į ankstesnių autorių teiginius apie miesto gamtinių išteklių svarbą, galima pateikti S. Eryildiz ir K. Xhexhi (2012) atlikto tyrimo išvadas, kuriomis siūloma EKO miesto vizija. Jie teigia, kad miestas turi turėti subalansuotą aplinką, kuri tinkama dirbti ir gyventi. Žalieji miesto plotai turi būti pritaikyti žmonių poilsiui, kurie anot autorių turi būti kuo lengviau pasiekiami be žalingų aplinkai priemonių, pavyzdžiui dviračiais, vandens dviračiais, viešuoju transportu, pėsčiomis. Rami, švari ir saugi aplinka prisideda prie miestiečių gyvenimo kokybės gerinimo.

Shan Yang ir kt. (2011) nurodo keturias teigiamas poveikių grupes, kurios patiriamos laisvalaikio metu, rekreacinėse zonose. (2 lentelė).

2 lentelė. *Laisvalaikio rekreacijos poveikis ir privalumai (Yang et al., 2011).*

Poveikis	Patiriama nauda
Fizinė sąveika	Gerina sveikatą, skatina užsiimti sportine veikla.
Psichologinė sąveika	Padedą jaustis pailsėjusiam, energingam, atitrūkti nuo kasdienybės, subalansuoti gyvenimą, būti geresnės nuotaikos, atsipalaiduoti.
Socialinė sąveika	Padedą sukurti geresnius santykius tarp šeimos ir draugų, skatina daugiau bendrauti.
Edukacinė sąveika	Skatina mokytis, atrasti naujas veiklas, gauti žinių, praplėsti akiratį.

Yang ir kt. (2011) teigia, kad poilsis rekreacinėse miesto zonose padeda sumažinti žmonių patiriamo streso ir įtampos lygį, išvengti rutinos ir nuobodulio, gerinti asmens psichologinę gerovę, gerinti asmeninius ar komandinius įgūdžius. Rekreacinius išteklius turinčiose vietose galima realizuoti įvairių rūšių laisvalaikio veiklas ir patirti skirtingą naudą.

Žmogui mieste turi būti sukurtos specialios atviros teritorijos, kuriose individas kaip ir augalas turi išvalyti organizmą ir pasisavinti energiją. Kaip minėta, užterštumas patalpose gali būti net šimtus kartų didesnis nei atviroje erdvėje, todėl būtina reguliariai lankytis miesto rekreacinėse zonose: parkuose, medžių alėjose. Tokias pertraukas nuo uždarytų erdvių galima derinti su sporto užsiėmimais, hobiu, ir kitomis pramogomis. Dažniausiai šiose rekreacinės zonos pasižymi vėsėsiu mikroklimatu ir didesniu oro drėgnumu, kas leidžia geriau atitrūkti nuo neigiamos miesto aplinkos, išvengti laisvųjų radikalų koncentracijos padidėjimo organizme.

Gerėjant susisiekimo galimybėms žmonės tampa mažiau fiziškai aktyvus kas palaipsniui atsiliepia jų asmeniniai sveikatai. Už miesto gyventojų fizinį aktyvumą atsakingos institucijos planuoja specialias, viešas, nemokamas sporto zonas. Kaip minėta jos dažniausiai įrengiamos žaliuosiuose miesto plotuose. Dažnai parkai turi gerai išplėtotus bėgiojimo ir dviračių takelius, kurie veiksmingai pritraukia miesto gyventojus, ypač tuos kurie neturi pakankamai pajamų lankytis sporto klubuose. Dažnai net pasyvus vaikštinėjimas parkų takais yra laikomas fiziniu aktyvumu.

Pasak G. Gomes ir kt. (2011) miesto gyventojams yra rekomenduojami kasdieniniai fiziniai pratimai, tokie kaip laipiojimas laiptais, vaikštinėjimas ar važinėjimas dviračiu. Jis teigia, kad pats populiariausias užsiėmimas yra vaikščiojimas, kaip lengviausiai prieinama alternatyva geros fizinės būklės palaikymui. Tyrimai parodė, kad vaikščiojimas yra rekomenduojamas dirbantiems sėdimą darbą, senyvo amžiaus žmonėms. Geriausia vieta, užsiimti šia veikla, gali pasiūlyti parkai, skverai, kur žmogės gali saugiai užsiimti aktyviu laisvalaikiu, stiprina širdį, didinti organizmo imunitetą. Sportuojant raminančioje aplinkoje tai pat slopinama nervinė įtampa, gerinama bendra psichologinė sveikata. Dažniausiai tokia darni aplinka sutraukia panašius interesus turinčius asmenis, todėl rekreacinės zonos atlieka ir socialinę paskirtį: skatina bendrauti, užsiimti grupine veikla. Tai labai palengvina norit organizuoti žmonių laisvalaikį.

Apibendrinant galima teigti, kad rekreacinės zonos šiltuoju metų laiku tampa žmonių oaze. Tokios erdvės kaip parkai puikiai sukuria miesto mikroklimatą, t.y. padeda žmonėms pasislėpti nuo karščio, sumažina vėjo gūsius. Taip pat parkai laikomi miesto žaliaisiais plaučiais, kurie valo orą nuo žmonių pavojingų teršalų. Tokia saugi ir žmogui artima aplinka, tinkamiausia vykdyti aktyvią fizinę veiklą. Rekreacinės zonos, kaip vieša erdvė priklauso visiems žmonėms ir jomis gali naudotis nepriklausomai nuo lyties, rasės, amžiaus ar pajamų. Dažnai poilsio zonos tampa žmonių susibūrimo vieta, kurioje galima realizuoti ne tik asmeninius, bet ir grupinius interesus.

1.3 Laisvalaikio ir pramogų infrastruktūra Tauragėje

Tauragės aktyvaus poilsio, pramogų išteklius sudaro kultūros centras, muziejai, naktiniai klubai, boulingo ir biliardo klubai, sporto klubai, dažasvydžio klubas, kartingų klubas. Sporto klubai yra susitelkę Tauragės mieste, iš jų didžiausias yra sporto centras „Bastilija“, turintis mieste net kelis filialus. Tauragės miesto pramoniniame rajone 2010 metais įkurtas didžiausias šalyje kartodromas. Bendrai vertinant laisvalaikio, aktyvaus poilsio ir pramogų infrastruktūrą daroma išvada, kad ji Tauragėje yra išvystyta minimaliai, vis dėl to kol kas negalima pasiūlyti platesnio spektro pramogų mieste. Tauragėje nėra nei vienos kino teatro salės, Tauragės mieste trūksta atviro tipo sporto aikštelių jaunimui, mažai išplėtotą atviro tipo kultūrinių – pramoginių renginių organizavimui skirta infrastruktūra (Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008–2013 m.).

Parkai ir viešosios erdvės. Viešosios erdvės ir parkai yra labiausiai vystytini objektai Tauragės mieste. Taip jau nutiko kad miestas kūrimosi raida buvo labai nestabili. Per pirmąjį pasaulinį karą didžioji dalis Tauragės miesto infrastruktūros buvo sugriauta. Tarpukariu buvo pradėtas naujas miesto formavimo etapas. Per tuos kelis dešimtmečius nežymiai kito miesto gyventojų skaičius, buvo formuojamos erdvios miesto aikštės ir parkai, ypač teritorijos aplink religinės paskirties architektūros pastatus. Per antrą pasaulinį karą miestas vėl smarkiai nukentėjo. Po karo Lietuvoje buvo vykdoma socialistinė politika, kas turėjo įtakos miestų formavimuisi.

Miesto viešosios erdvės ir parkai buvo apstatyti pramonės ir gyvenamosios paskirties statiniais. Rekreacinė erdvė buvo perkelta į užmiesčio sodus. Likusios miesto rekreacinės erdvės nebeatitiko savo paskirties, dalis individualios veiklos šiose miesto vietose buvo apribotos tuometinės valstybės santvarkos (Tauragės istorija). Lietuvai atgavus nepriklausomybę dalis miesto viešųjų dalių buvo apleistos, kadangi jų sutvarkymui trūko lėšų. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, pradėta sparti viešųjų laisvalaikio erdvių plėtra, kuri turėjo padėti miesto žmonėms lengviau organizuoti savo laisvalaikį.

2006 – 2013 metų Tauragės regiono plėtros plane galima išskirti antrą ir penktą prioritetus. Antruoju prioritetu siekiama gerinti gyvenimo kokybę, vystant socialinį bendradarbiavimą ir bendruomeniškumą, išsaugant gamtinės bei kultūrinės aplinkos vertybės. Penktuoju prioritetu siekiama vykdyti rekreacijos ir turizmo sistemos plėtrą, bei paslaugų kokybės gerinimą.

Tauragės mieste, kuriame gyvena daugiau nei pusė rajono gyventojų, parkų ir viešųjų erdvių poreikis yra žymiai didesnis dėl esamo aukštesnio gyventojų tankio. Tauragės miestas nepasižymi tiek pačių rekreacinių išteklių gausa, tiek ir dideliu jų potencialu. Miesto teritorija yra išsidėsčiusi lygumoje. Joje, išskyrus natūralias Jūros upės pakrantes ir rekreacinės paskirties Taurų parką, nėra natūralaus miško masyvų. Taip pat mažai natūralių vandens telkinių. Didžiausią rekreacinę vertę turintys ištekliai yra Jūros upės atkarpa, kuri driekiasi per Tauragės miesto teritoriją, ir didesni tvenkiniai rytinėje miesto dalyje. Jūros upė vandens lygis priklauso nuo klimatinės sąlygos, dėl to upės vaga pavasarį gali labai patvinti, o vasaros metu nusekti ir atimti iš žmonių dalį laisvalaikio pramogų. Iš viso Tauragės mieste yra apie 40 vandens telkinių, dauguma jų yra dirbtinės kilmės. Šie vandens telkiniai mieste užima tik 1,07 proc. miesto teritorijos, tačiau jie ir jų aplinka yra svarbūs kaip rekreaciniai miesto ištekliai skirti gyventojų poilsiui. Vienas iš žymesnių rekreacinės paskirties telkinių yra „Liberty Beach“ paplūdimys pritaikytas žmonių poilsio poreikiams tenkinti. Įvairios paskirties želdynai - skverai, parkai, paupių medžių juostos Tauragės mieste sudaro tik 6,12 proc. miesto ploto. Skverai ir parkai, t. y. želdynai, kurie naudojami visuomenės reikmėms, užima 14,7 ha plotį, o vienam Tauragės gyventojui vidutiniškai tenka tik apie 0,5 kv. m tokių želdynų ploto. Bendrai žalieji plotai mieste užima 0,85 kv. km, t. y. apie 25 kv. m vienam gyventojui, tačiau teritorinis išsidėstymas yra labai netolygus. Didžioji dalis tokių žaliųjų plotų yra susitelkusi senojoje miesto dalyje aplink architektūros objektus ir Jūros slėnyje (Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008–2013 m.). Pagrindinės problemos, susijusios su gyventojų poilsiui skirtomis erdvėmis – nepakankamas esamų žaliųjų zonų, viešų erdvių panaudojimas poilsio ir laisvalaikio tikslais. Daugelyje tokių erdvių nėra išplėtotas laisvalaikio praleidimui tinkama infrastruktūra. Poilsiui naudojant miesto rytinėje dalyje esančius tvenkinius šalia daugiabučių kvartalo, susiduriama su aplinkos kokybės išsaugojimo problema, o tvenkiniams, esantiems už pramonės rajono, būdingos tvenkinių pasiekiamumo (susisiekimo) problemos. Jūros upės bei jos pakrančių rekreacinių išteklių

potencialą mažina nuolat vykstantis krantų užžėlimas, paplūdimiams tinkamų pakrančių antropogeninė erozija. Tokių telkinių atnaujinimas ir priežiūra reikalauja didelių investicijų. Vis dėl to prie laisvalaikio ir poilsio zonų plėtros stabdymo prisideda gyventojų nenoras puoselėti rekreacinius miesto išteklius.

Siekiant pagerinti Jūros upės slėnio panaudojimo poilsiui galimybes, būtina ne tik sutvarkyti pakrantes, apžėlusias menkaverčiais želdiniais, bet ir išvalyti upės vagą miesto teritorijoje žemiau užtvankos. Taip pat būtina toliau vykdyti parkų, skverų, aikščių plėtrą, sukurti bendrą rekreacinius išteklius jungiantį transporto tinklą, kuriuo galėtų lengvai naudotis ne tik miesto gyventojai, bet ir svečiai (Tauragės regiono plėtros planas 2006-2013 metams). Remiantis Tauragės rajono strateginio plėtros plano 2008 – 2013 m. duomenimis miesto rekreacinės paskirties zonų ir kitų viešųjų erdvių sutvarkymui siekta skirti 43,6 mln. litų Europos sąjungos ir valstybės biudžeto lėšų. Vien Jūros upės slėniui sutvarkymui reikėjo 7,5 mln. litų. Daugumą projektų jau yra įgyvendinta, kurių šiuo metu neįmanoma nepastebėti. Per 2012 – 2013 metus siekiama sutvarkyti miesto estrada ir ją pritaikyti aktyviam poilsiui. Kuriami strateginiai planai kaip sujungti poilsio zonas į vieną dviračių ir pėsčiųjų takų sistemą.

Išanalizavus Tauragės regiono strateginius plėtros planus, galima teigti, kad miestas siekia sukurti darnią rekreacinę sistemą. Pirmiausia buvo siekta atnaujinti miesto poilsio zonas ir pritaikyti jas miesto gyventojams. Tolimesniais plėtros projektais siekiama jas sujungti tarpusavyje ir taip pagerinti bendrą miesto rekreacinių zonų infrastruktūrą, sukurti gražią, sveiką aplinką, kuri skatintų žmonių socializaciją, skatinti investicijas ir apsaugotų turimus gamtos, kultūros ir žmogiškuosius išteklius.

2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

Tyrimo objektas – miesto rekreacinių zonų teikiamos naudos vertinimas.

Kiekvienas konkretus tyrimas dažniausiai pradedamas programos, apimančios tiek teorinį tyrimo pagrindimą, tiek ir jo procedūrų aprašymą, parengimu. Ji turi atlikti tris pagrindines funkcijas: metodologinę, metodinę ir organizacinę. Metodologinė funkcija pasireiškia tuo, jog šis tyrimo planavimo dokumentas padeda formuluoti mokslinę problemą, kuriai išspręsti ir yra atliekamas numatytas tyrimas.

Metodinė funkcija apibrėžia bendrą tyrimo loginį pagrindimą, kurio dėka įgyvendinamas tyrimo ciklas: teorija – faktai – teorija. Be to, ši funkcija parodo, kaip turi būti panaudoti tyrimo metodai, padeda nustatyti tyrimo procedūras, daryti palyginamąją rezultatų analizę su ankstesniais tyrimais. Organizacinė funkcija tiksliai numato tyrėjų funkcijas, tyrimo laiką, vietą, sąlygas ir pan., tuo palengvindama tyrimo kontrolę (Kardelis, 2002).

Tyrimu siekta: išsiaiškinti Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą vartotojų požiūriu.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, aprašomoji statistika.

Anketinė apklausa – rašytinės apklausos metodas – anketa. Socialiniuose moksluose apklausa yra plačiai paplitęs tyrimo metodas. Anketinė apklausa pasirinkta gauti objektyviai informacijai, kuri reikalinga tyrimo tikslų ir uždavinių pasiekimui. Anketose pristatyta, paaiškinta, kas ir kokių tikslu tirama, respondentai informuoti apie tyrimo anonimiškumą, pateikta trumpa pildymo instrukcija. Anketą sudaro 17 uždarų klausimų ir vienas atvirts klausimas. Juos galima suskirstyti į 4 klausimų rūšis (3 lentelė). Šia anketa siekta išvengti subjektyvumo, greitai ir kokybiškai apklausti daugiau respondentų kuo mažiau juos varginant ir išsaugant anonimiškumą. Didžioji dalis klausimų pateikti uždarų klausimų pavidalu, su vienu arba keliais galimais atsakymo variantais. Tai padėjo geriau kiekybiškai apdoroti duomenis, lengviau lyginti ir gretinti atsakymus, sukuriant didesnio indikatoriaus patikimumą. Anketą buvo sudaryta remiantis išanalizuota literatūra (Hunt et al., 2003; Dillard & Bates, 2011; Bilevičienė ir Jonušauskas, 2011; Yang et al., 2011). Anketos pavyzdys pateiktas prieduose (priedas nr. 1).

Prieš sudarant klausimus, išskirtos dvi būsimų klausimų rūšys:

- Nominalinė skalė. Bendrieji klausimai reikalingi demografinėi informacijai gauti (amžius, lytis ir socialinė padėtis), nustatyti vartotojų interesus ir kitus duomenis reikalingus tyrimo tikslui pasiekti. Buvo pateikti klausimai su vienu arba keliais galimais atsakymais.
- Ranginės skalės. Tiriamieji klausimai, skirti nustatyti vartotojų nuomonę apie Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą ir trūkumus. Respondentams buvo pateiktos dvi teiginių grupės (teigiamų ir neigiamų) su 1-7 balų Likerto skalės išraiška. Anketos klausime reikėjo pažymėti, tinkamiausią teiginio įvertinimą: 1 – visiškai nesutinku, 2 – nesutinku, 3 –

iš dalies nesutinku, 4 – nei sutinku, nei nesutinku, 5 – sutinku iš dalies, 6 – sutinku, 7 – visiškai sutinku. Skalėje buvo atkoduoti 1 ir 7 balų atsakymai. Kiekvieno teiginio atsakymų vidurkis atitinka vieną iš septynių intervalų, pagal kurį nustatoma bendra respondentų nuomonė. Vertinimo intervalai pateikti prieduose (žr. priedas Nr. 2).

Tiriamieji klausimai:

1. Kokie pagrindiniai Tauragės miesto gyventojų laisvalaikio ypatumai?
2. Kaip vartotojai vertina miesto rekreacinių teikiamą naudą?
3. Kaip gyventojai vertina pateiktų miesto rekreacinių zonų būklę?

Anketos pavyzdys pateiktas prieduose (žr. priedas Nr. 1).

3 lentelė. Lentelė su klausimo pateikimo tikslais, sudaryta autoriaus.

Klausimas.	Klausimo pateikimo tikslas	
<i>Jūsų lytis?</i> (1 kl.)	Šie klausimai skirti respondentų demografiniai informacijai gauti.	
<i>Jūsų amžius?</i> (2 kl.)		
<i>Jūsų socialinė padėtis?</i> (4 kl.)		
<i>Kaip jums labiau patinka leisti savo laisvalaikį?</i> (3 kl.)	Ši klausimų grupė yra skirta sužinoti duomenis, susijusius su gyventojų laisvalaikio ypatumais.	
<i>Kur dažniausiai leidžiate savo laisvą laiką?</i> (5 kl.)		
<i>Kur jums labiausiai patinka leisti savo laisvą laiką?</i> (6 kl.)		
<i>Kaip dažnai lankotės miesto rekreacinėse zonose?</i> (7 kl.)		
<i>Kaip manote kokie iš žemiau pateiktų veiksmų labiausiai įtakoja jūsų nesilankymą miesto rekreacinėse zonose?</i> (8 kl.)		
<i>Kuriuose iš pateiktų rekreacinių zonų jūs lankotės dažniausiai?</i> (9 kl.)		
<i>Miesto rekreacinėse zonose jūs: sportuojate, skaitote ir t.t.</i> (10 kl.)		
<i>Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais apie jūsų miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą?</i> (Likerto skalė) (11 kl.)		Ši klausimų grupė yra skirta gauti informacijai apie tai, kaip Tauragės gyventojai vertina savo miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą, paskirtį, trūkumus ir bendrą jų būklę.
<i>Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais apie jūsų miesto rekreacinių zonų trūkumus?</i> (Likerto skalė) (12 kl.)		
<i>Jūsų manymu, kurią paskirtį geriausiai atlieka anketoje pateiktos Tauragės miesto erdvės?</i> (13 kl.)		
<i>Kurios jūsų manymų rekreacinės zonos geriausiai pritaikytos aktyviam laisvalaikiui?</i> (14 kl.)		
<i>Kurios jūsų manymų rekreacinės zonos geriausiai pritaikytos pasyviai laisvalaikiui?</i> (15 kl.)		
<i>Kaip įvertintumėte bendrą Tauragės miesto rekreacijos zonų infrastruktūrą?</i> (16 kl.)		
<i>Su kuo jums asocijuojasi miesto rekreacinės zonos?</i> (18 kl.)		
<i>Jei į 16 klausimą atsakėte, kad esama rekreacinių zonų infrastruktūra yra bloga arba labai bloga, argumentuokite kodėl taip manote?</i> (17 kl.)	Šis atviras klausimas skirtas papildomai, kad respondentai galėtų argumentuoti, savo nepasitenkinimą rekreacine miesto sistema.	

Tyrimo organizavimas: tyrimas buvo vykdomas 2013 metais, nuo Vasario 1 dienos iki Balandžio 19 dienos. Anketa buvo patalpinta www.apklausa.lt puslapyje. Tiriamųjų kontingentas – Tauragėje gyvenantys žmonės, sugebantys atsakyti į anketinės apklausos duomenis, pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis Tauragės mieste, 2012 metais, gyveno 23803 gyventojai. Buvo sudarytos nesudėtingos anketos, kurios nenuvargintų respondento ir nereikalautų didelių teorinių, praktinių žinių, ar daug laiko. Anketinės apklausos metu gauti duomenys yra tikslesni, patikimesi ir greičiausi gaunami. Anketos nuoroda asmeniškai išsiųsta autoriaus draugų ir pažystamų asmenų ratui naudojant socialinio tinklapio facebook.com priemonėmis. Tokiu būdų siekta gauti duomenis tik iš Tauragės mieste gyvenančių asmenų. Į anketos klausimus galėjo atsakinėti tik nuorodą turintys asmenys. Kad tyrimo duomenys būtų validūs, bendras apklausiamųjų skaičius (imties dydis) nustatytas remiantis *Paniotto* formule (1) (Bilevičienė ir Jonušauskas, 2011).

$$(1) \quad n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}};$$

n – imties dydis;

Δ – tikimybinė paklaida, (Δ=0,07);

N – tiriamosios visumos skaičius (N=23803);

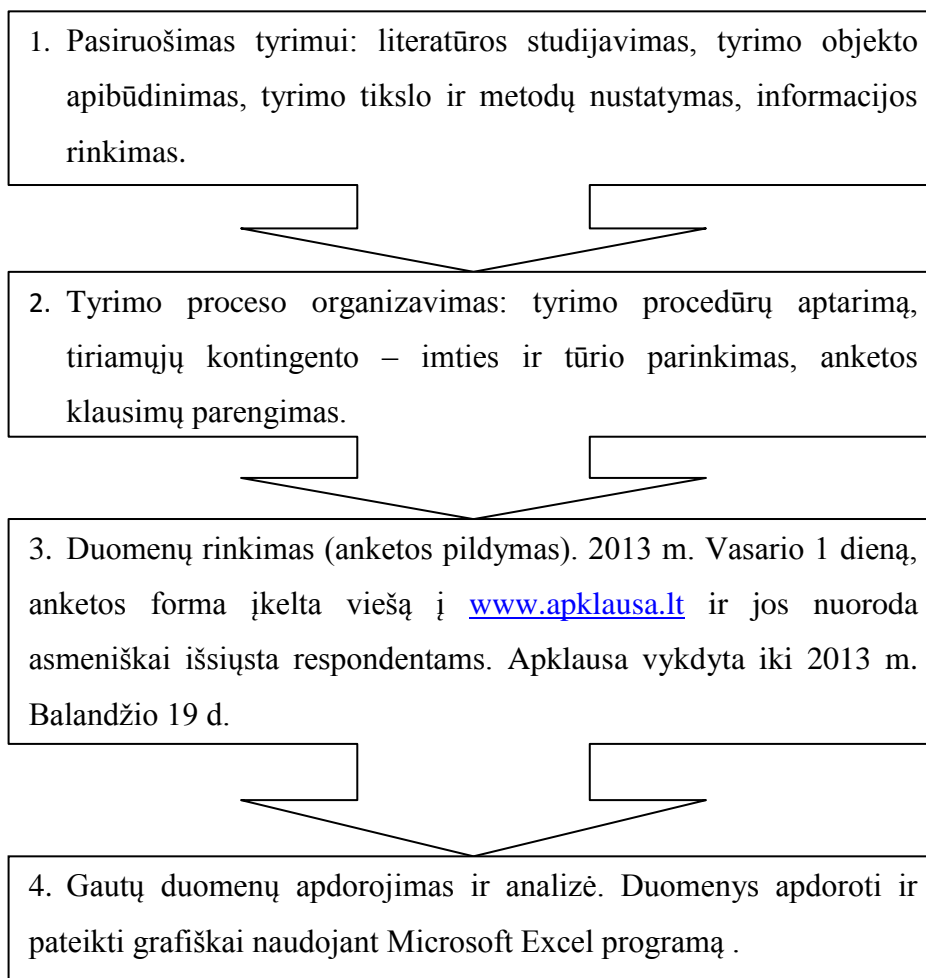
$$n = 1/((0,07)^2 + 1/23800) = 1/(0,0049 + 0,000042) = 1 / 0,004942 = 202;$$

Pagal apskaičiuotą imtį, tyrime turėjo dalyvauti ne mažiau kaip 202 respondentai. Taigi per vykdyta apklausa iš viso apklausti 214 respondentai, kurie sutiko atsakyti į pateiktus anketų klausimus, dėl to galima teigti, kad tyrimo rezultatai yra validūs. Apklausos duomenys, naudojant Microsoft Excel programą, buvo apdoroti ir pateikti „*Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas*“ skyriuje.

Respondentų charakteristika. Remiantis anketinės apklausos rezultatais, didžiąją dalį apklaustųjų sudarė moterys - 126 (58,9 proc.), o mažuma buvo vyrai – 88 (41,1 proc.). Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, mieste moterų gyvena 18,5 proc. daugiau negu vyrų, dėl to galima daryti tokią prielaidą, kad dėl šios priežasties daugiau buvo apklausta moterų.

Pagal amžiaus skirsni, daugiausiai į anketas atsakinėjo 19 – 30 metų asmenys (41,1 proc.), 18 ir jaunesni asmenys (27,1 proc.). Normalu, kad nuo natūralios gyventojų kaitos kiekviename vyresnio amžiaus intervale mažėjo respondentų skaičius, t.y. 31 – 40 metų sudarė 10,7 proc., 41-50 metų – 10,3 proc., 51-60 metų - 2,8 proc., 61 ir vyresnio amžiaus asmenys - 7,9 proc. Pagal socialinę padėtį beveik trečdalį respondentų sudarė moksleiviai (31,9 proc.), dvigubai mažiau atsakinė studentų (18,1 proc.) ir dirbančių asmenų (16,8 proc.). Gana vienodai pasiskirstę bedarbiai (9,2 proc.), pensininkai (9,2 proc.) ir verslininkai (8,8 proc.). Mažiausiai apklausoje dalyvavo tarnautojų (3,8 proc.) ir ūkininkų (2,1 proc.).

Prieš pradėdant tyrimą būtina apgalvoti jo eigą. Nuosekliai vykdant tyrimo atlikimo etapus galima nepažeidžiant rezultatų atlikti pataisas. Analizuojamame darbe tyrimo procesas buvo santykinai suskirstytas į keturis pagrindinius etapus, kurie mokslinėje literatūroje nėra griežtai reglamentuojami. Tyrimo etapai pavaizduoti 3 pav. Įvykdžius pirmuosius tris etapus gauti rezultatai, kurie pateikti procentiniais duomenų įvertinimais ir aritmetiniais vidurkiais. Šie keturi etapai padėjo įvykdyti trečiąjį darbo uždavinį: įvertinti Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą vartotojų požiūriu.

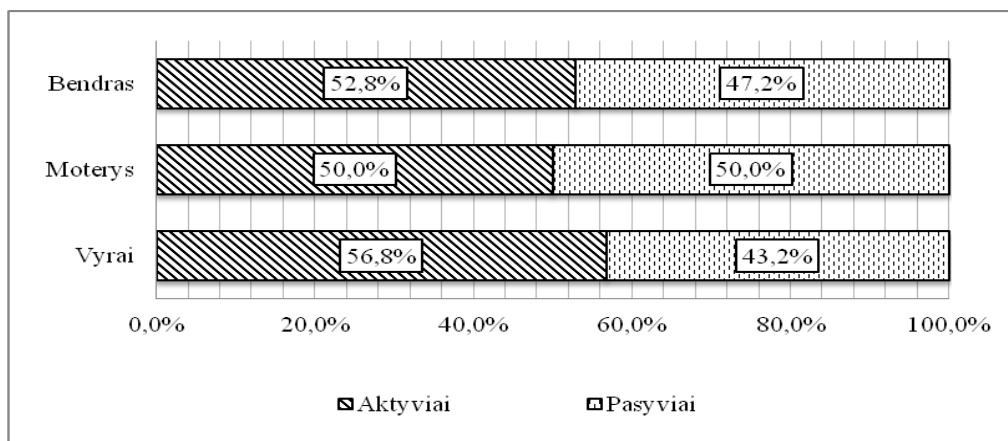
3 pav. Tyrimo dizainas (tyrimo etapai)

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

3.1 Tauragės miesto gyventojų laisvalaikio ypatumai

Respondentams buvo pateikti klausimai kuriais būtų galima nustatyti vartotojų laisvalaikio veiklas poilsio zonose, įvertinti jų lankymo dažnumą, nesilankymo juose priežastis ir kitus duomenis reikalingus tolimesniam baigiamojo darbo uždavinių vykdymui.

Taigi pirmaisiais anketos klausimais siekta nustatyti kokią laisvalaikio veiklą mėgstą respondentai. Čia pateiktas ne tik bendras respondentų pasiskirstymas pagal aktyvų ir pasyvų laisvalaikio praleidimo būdą, bet ir pagal lytį (4 pav.).

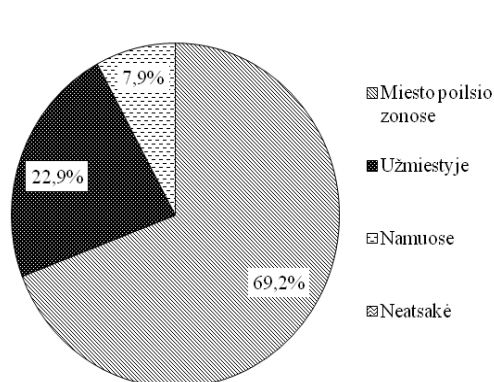
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal laisvalaikio praleidimo būdą.

Bendras atsakiusiųjų į šį klausimą skaičius – 214 respondentai. Pagal gautus duomenis išaiškėjo, kad už aktyvų (63 respondentės) ir pasyvų (63 respondentės) laisvalaikį pasisakė vienodas skaičius moterų. Tuo tarpu vyrai labiau mėgstą aktyvų laisvalaikio praleidimo būdą (50 respondentai), negu prie pasyvos. (38 respondentai). Vertinant bendrą respondentų pasiskirstymą, aktyvus laisvalaikis yra populiariesnis tarp Tauragės miesto gyventojų. Vis dėl to nežymus skirtumas, leido gauti proporcingus, tolimesnių anketos klausimų atsakymus. K. Ališauskienė (2012) teigia, kad tiriant šeimų laisvalaikio ypatybes, 41 proc. respondentų pažymėjo, kad laisvalaikiu daugiausiai pramogauja, 30 proc. pažymėjo, kad ilsisi, ir 29 proc. savo laisvą laiką skiria tobulėjimui. Anot P. Blaževičiaus (2006), pagrindinė pramoginės veiklos tikslas – rekreacija. Pramogos dažniausiai būna aktyvios laisvalaikio formos, kurios atlieka pauzių vaidmenį nuo darbo ar stresinės aplinkos. Vis dėl to, respondentų daugumą sudaro moksleiviai bei studentai ir jie, skirtingai negu vyresnio amžiaus asmenys, laisvalaikį linkę praleisti aktyviau. V. Ruplienė (2005), savo atliktame tyrime teigia, kad vaikai mažiausiai laiko skiria savęs tobulinimui, kultūros įstaigų lankymui, vengia mokamų laisvalaikio formų, o daugiau laiko skiria žaidimams ir draugams.

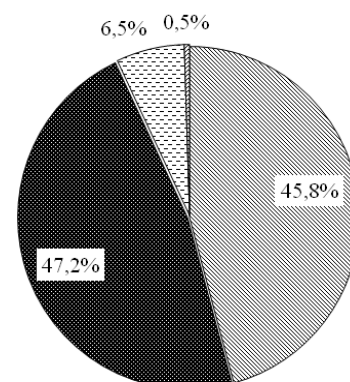
R. Urbonienė-Ališauskienė ir kt. (2011), tyrė trijų Klaipėdos miesto, aukštųjų mokyimo įstaigų, studentų laisvalaikio ypatumus. Didžioji dalis studentų (78 proc.), teigė kad jiems labiau patinka aktyvus laisvalaikis negu pasyvus (28 proc.). Taigi galima teigi, kad 4 pav. duomenys

patvirtina R. Urbonienė-Ališauskienė ir kt. (2011) tyrimo rezultatus, kad žmonės suinteresuoti laisvalaikį skirti aktyvesnėms laisvalaikio formoms, negu pasyvioms. Vis dėl to, kaip buvo minėta, vyresnio amžiaus žmonės sudarė respondentų mažumą, o jaunesni asmenys, pasižymintys geresne sveikata, socialinėmis garantijomis, didesniu laisvo laiko kiekiu, dažniau linkę aktyviai pramogauti, nei ramiai ilsėtis, sudarė daugumą.

Siekiant nustatyti kokioje erdvėje miesto gyventojai labiausiai mėgsta leisti savo laisvalaikį, buvo išvardytos trys galimos žmogaus laisvo laiko realizavimo erdvės: 1) miesto poilsio, laisvalaikio ir pramogų vietos. 2) Namai. 3) užmiestyje esančios laisvalaikio, poilsio ir pramogų vietos. Gauti klausimo rezultatai pateikti penktame paveiksle.

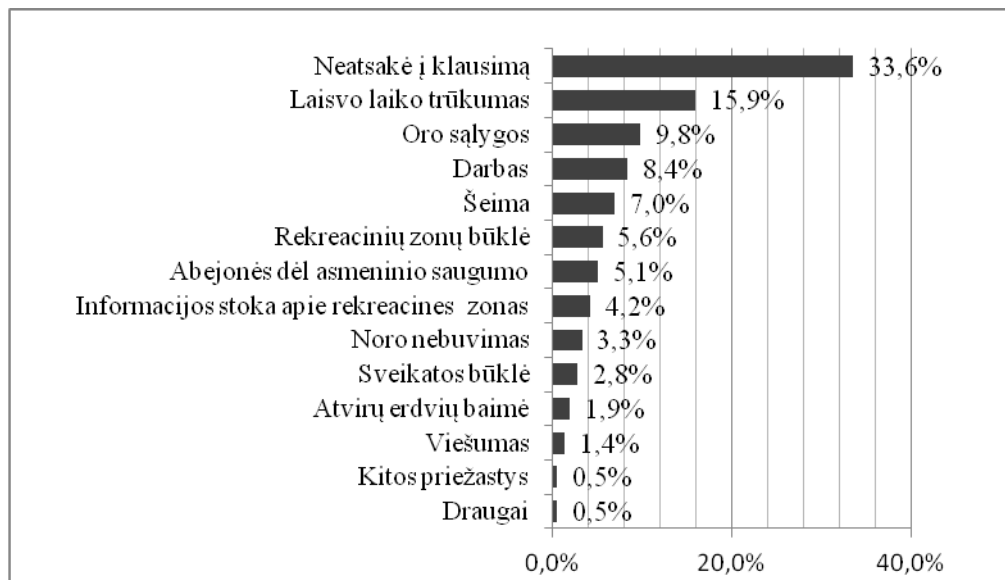
5 pav. Erdvės, kuriose respondentams maloniausia leisti savo laisvą laiką skirstinys.

6 pav. Erdvės, kuriose respondantai realizuoja savo laisvalaikį skirstinys

Remiantis penkto paveikslo duomenimis, galima teigi, kad didžioji dalis respondentų (148 respondantai), savo mėgstama laisvalaikio realizacijos vieta laiko miesto poilsio, laisvalaikio ir pramogų erdves (69,2 proc.). Tokį pasiskirstymą galėjo lemti tai, kad dauguma apklaustų asmenų yra jaunesnio amžiaus asmenys, kuriems artimesnės miesto viešosios erdvės, nei namų ar užmiesčio aplinka. R. Urbonienė-Ališauskienė (2011) teigia, kad studentai laisvalaikį mėgsta leisti namuose, gamtoje, kavinėse, o labiausiai vengia laisvalaikio veiklos įvairiose kultūros ar švietimo įstaigų erdvėse. Greta penktojo paveikslo pateiktas realiosios respondentų laisvalaikio realizavimo erdvės (6 pav.). 47,2 proc. (101 respondantas) teigė, kad laisvalaikį praleidžia namuose, o 45,8 proc. (98 respondantai) laisvalaikį leidžia mieste įkurtuose laisvalaikio, poilsio ir pramogų vietose. Taigi, lyginant šiuos du paveikslus, pastebimas respondentų lūkesčių neįgyvendinimas.

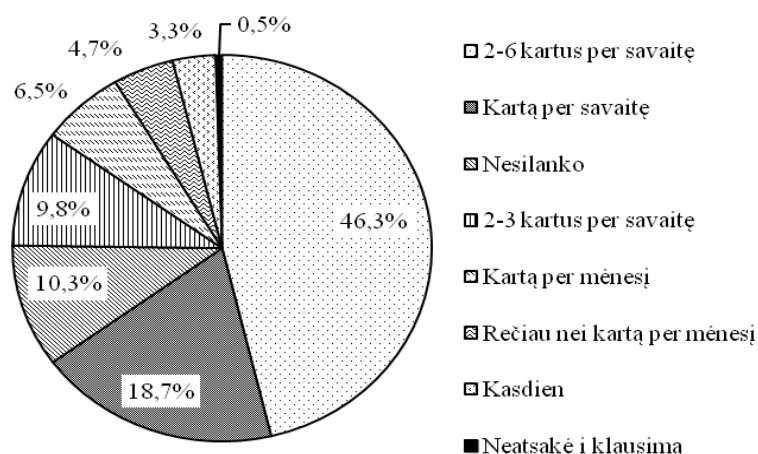
Sekantis etapas, kuriuo siekta nustatyti veiksnius, lemiančius respondentų nesilankymą rekreacinėse miesto zonose (7 pav.). Į šį klausimą turėjo atsakyti respondantai, kurie miesto rekreacinėse zonose lankosi nedaugiau kaip vieną kartą per savaitę.

7 pav. Veiksnių lemiančių respondentų nesilankymą rekreacinėse miesto zonose skirstinys.

Gauti rezultatai parodė, kad respondentų nesilankymą rekreacinėse zonose labiausiai lemia laisvo laiko trūkumas (15,9 proc.). Galima teigti, kad kiti veiksniai kaip darbas (8,4 proc.) ir šeima, šeimyninės pareigos (7 proc.) yra pagrindiniai žmogaus laisvo laiko vartotojai. Anketinėje apklausoje dalyvavo darbuotojai, verslininkai, tarnautojai ir keli ūkininkai, ir bendra jų suma apklausoje - 31,5 proc. respondentų. Natūralu, kad dalis jų yra verčiami aukoti laisvalaikį dėl savo karjeros. Kitas svarbus veiksnys lemiantis nesilankymą pateiktose zonose yra oro sąlygos (9,8 proc.). Kadangi Lietuva įeina į vidutinių platumų klimato zoną, čia galimos kontrastingos orų permainos, kurios įtakoja žmonių laisvalaikio veiklą. Anot J. Liukaitytės (2011), atlikus gyventojų apklausą, paaiškėjo, kad oro sąlygos lemia jų patogumo ir savijautos būseną. Esant įvairioms orų permainoms, 40 proc. respondentų jaučia mieguistumą, 35 proc. jaučia nuovargį, 25 proc. – sąnarių skausmus, 18 proc. – galvos skausmus, 17 proc. – irzlumą, 16 proc. – jautrumą. Taigi galima teigti, kad staigūs orų pokyčiai neigiamai įtakoja respondentų norą lankytis miesto rekreacinėse zonose. Ypač orams jautrūs asmenys, labiau renkasi namų aplinką negu viešas miesto vietas. Kitas reikšmingas veiksnys vengti rekreacinių zonų yra jų būklė (5,6 proc.), pati jų aplinka ar rekreacinės infrastruktūros elementai. 5,1 proc. respondentų teigia, kad poilsio zonose jaučiasi nesaugiai. Tamsiuoju paros metu yra apšviesta didžioji dalis pateiktų erdvių, tačiau vakarais jos tampa jaunimo susibūrimo vieta, dėl to vyresnio amžiaus žmonės dažniausiai vengia ten lankytis. 4,2 proc. respondentų pažymėjo, kad jiems trūksta informacijos apie pačias zonas ir jose vykdomas veiklas, taip pat 3,3 proc. - mano kad neturi noro ten lankytis, 2,8 proc. - nenori viešumo ar tiesiog atvirų erdvių, 1,9 proc. - nenori socialinio kontakto. Mažiausiai respondentų pažymėjo, kad jų lankymąsi zonose lemia draugai (0,5 proc.) ir kitos neįvardytos priežastys (0,5 proc.).

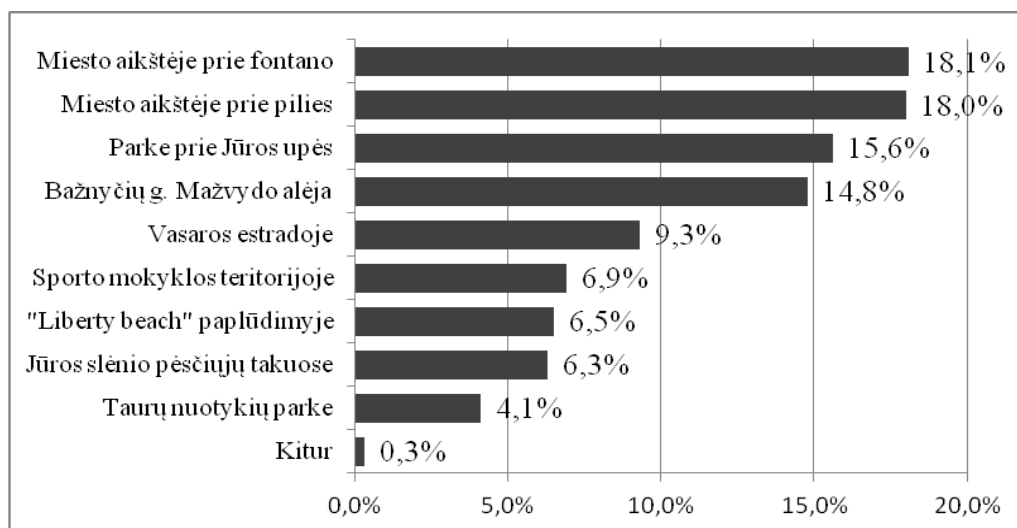
Buvo svarbu sužinoti, kaip dažnai respondentai lankosi miesto rekreacinėse zonose (8 pav.).

8 pav. Lankymosi dažnumo miesto rekreacinėse zonose skirstinys.

Daugiausiai respondentų teigė, kad miesto rekreacinėse zonose lankose 2-6 kartus per savaitę (46,3 proc.), o 18,9 proc. pažymėjo, kad jose lankosi bent kartą per savaitę. Kadangi tyrime dalyvavo daugiausiai jaunesnio amžiaus žmonių (iki 30 metų asmenys sudarė 68,2 proc. respondentų) galėjo įtakoti tyrimo rezultatus. Jaunesnio amžiaus žmonės pasižymi aktyvesnėmis laisvalaikio veiklomis, kurios dažniausiai realizuojamos mieste. Anot V. Ruplėnienės (2005) vykdyto tyrimo paaiškėjo, kad net 41 proc. 11-16 metų moksleiviai teigė, kad per dieną laisvalaikiui gali skirti daugiau negu 3 valandas. Taigi, moksleiviai turėdami daugiau laisvo laiko, galėjo būti pagrindiniais rekreacinių zonų lankytojais ir taip įtakoti tyrimo rezultatus.

Siekiant nustatyti kuriose miesto viešose vietose respondantai dažniausiai lankosi, naudojantis Tauragės miesto funkcinio zonavimo brėžiniu (Tauragės miesto teritorijos bendrasis planas), autoriaus nuožiūra pateiktos devynios miesto rekreacinės zonos (9 pav.).

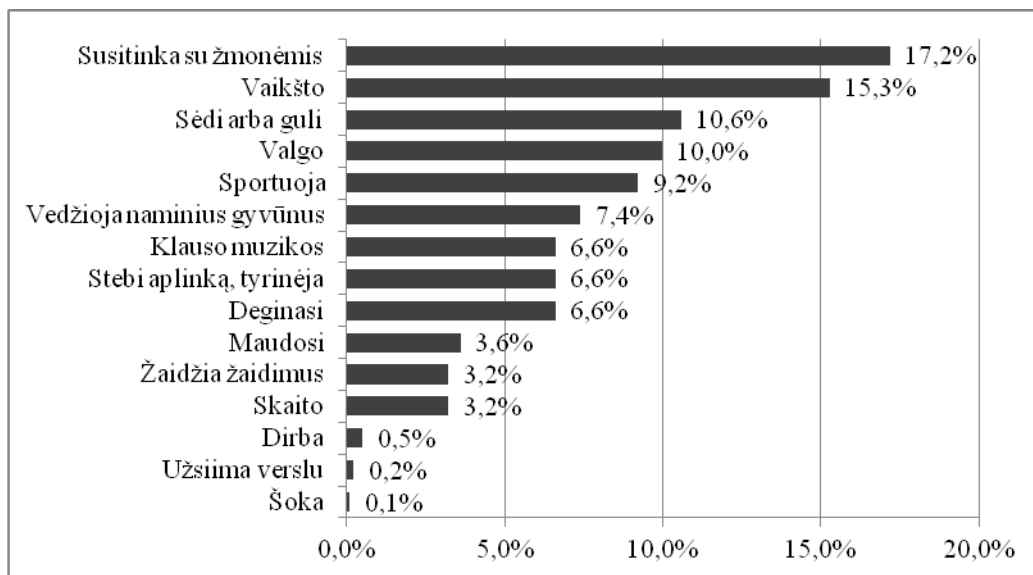

9 pav. Dažniausiai lankomų Tauragės miesto rekreacinių zonų skirstinys.

Respondantai galėjo savo nuožiūra pažymėti dažniausiai jų lankomas rekreacines zonas. Labiausiai išskirtos erdvės yra „Miesto aikštė prie fontano“ (18,1 proc.) ir „Miesto aikštė prie pilies“ (18,0 proc.). Šios dvi zonos yra išsidėsčiusios miesto centrinėje dalyje, dėl to jose nuolatos

lankosi tiek vietiniai gyventojai, tiek miesto svečiai. Palyginus neseniai sutvarkyta skverų aplinka yra priimtina gyventojams, o vieša ir saugi jų padėtis leidžia neabejoti dėl savo saugumo. Sekanti populiari poilsio vieta - „Parkas prie Jūros upės“, jis yra kur kas toliau nuo pastarųjų zonų, tačiau dėl savo specifinės aplinkos sulaukia taip pat didelio respondentų dėmesio (15,6 proc.). Kita dažnai lankoma gyventojų poilsio vieta - „Bažnyčių g. Mažvydo al.“ (14,8 proc.). Ji taip pat priklauso centriniai miesto daliai, dėl to yra dažnai lankoma. Vasaros estradą kaip dažnai lankomą zoną pažymėjo 9,3 proc., „Sporto mokyklos teritoriją“ – 6,9 proc., „Liberty beach“ - 6,5 proc., „Jūros slėnio pėsčiųjų takai“ -6,3 proc., ir „Taurų nuotykių parkas“ pažymėjo 4,1 proc. respondentų. Pastaroji vieta yra labiausiai nutolusi nuo miesto centro, kas žinoma įtakoja mažesnius lankytojų srautus. Apibendrinant galima teigti, kad kuo zona yra toliau nuo centro, tuo joje rečiau lankomasi. Atokesnės zonos yra sunkiau pasiekiamos, dėl nepilnai išvystyto pėsčiųjų ir dviračių takų infrastruktūros, zonos nėra sujungtos tarpusavyje, nėra jas jungiančių žaliųjų koridorių. Natūralu, kad gyventojai suinteresuoti laisvalaikį leisti arčiausiai prie savo namų esančiuose poilsio ir pramogų vietose. Remiantis 2011 metų, rudenį organizuoto, internetinio naujienų portalo "Delfi" apklausos duomenimis, renkant mėgstamiausias Lietuvos miestų vietas, Tauragės atžvilgiu, daugiausiai balų surinko „Miesto aikštė prie fontano“, „Miesto aikštė prie pilies“ ir „Parkas prie Jūros upės“. Apibendrinant galima teigti, kad "Delfi" portalo ir šios vykdytos apklausos duomenys yra panašūs.

Sekantis klausimas, kuris buvo svarbus norint nustatyti Tauragės miesto gyventojų laisvalaikio ypatumus, respondentų vykdomos veiklos miesto rekreacinėse zonose (10 pav.).

10 pav. Respondentų vykdomų veiklų miesto rekreacinėse zonose skirstinys.

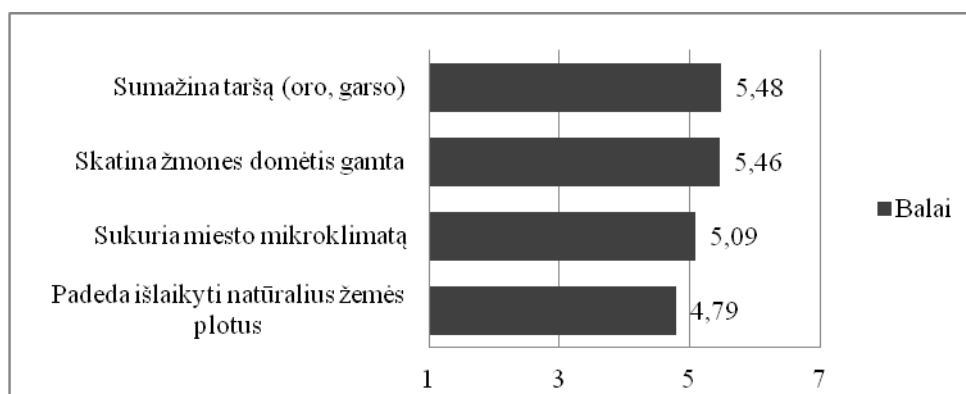
Lyginant 4 pav. su 10 pav. galima teigti, kad respondentai nors mėgsta tiek aktyvų tiek pasyvų laisvalaikio leidimo būdą, miesto rekreacinėse zonose jie labiau linkę užsiimti lengvesnėmis, mažiau jėgų reikalaujančiomis veiklomis. Kaip populiariausią veiklą jie įvardija

susitikimą su žmonėmis (17,2 proc.), ir vaikštinėjimą (15,3 proc.). Mėgstantys sėdėti ir gulėti sudarė 10,6 proc. respondentų, valgyti – 10 proc. Tokiose vietose būna įrengti suoliukai, speciali šienauja veja tinkama gulėti, žaisto, rengti iškylos, ne retai prie poilsio vietų yra įkuriamos maitinimo įstaigos. Penkta pagal populiarumą veikla įvardyta - sportavimas (9,2 proc.). Mažiausiai respondentų poilsio vietose užsiimta skaitymu (3,2 proc.). Maža dalis apklaustųjų rekreacinėse miesto zonose dirba (0,5 proc.) arba užsiimta verslu (0,2 proc.). Vienas respondentas pridėjo „šokimą“ kaip savo veiklą miesto rekreacinėse zonose.

Apibendrinant galima teigti, kad respondentai mėgsta tiek aktyvią tiek pasyvią laisvalaikio veiklą. Miesto rekreacinėse zonose dauguma lankosi 2-6 kartus per savaitę. Daugiau negu puse respondentų teigia, kad jiems labiau patinka laisvalaikį leisti miesto rekreacinėse zonose, tačiau dėl įvairių veiksnių jie priversti laisvalaikį realizuoti namuose. Laiko trūkumas, darbas, oro sąlygos ir šeima – veiksniai, kurie anot respondentų labiausiai įtakoja jų nesilankymą poilsio zonose. Dažniausiai miestiečių lankomos vietos - miesto centrinėje dalyje išsidėsčiusios zonos: miesto aikštė prie fontano ir miesto aikštė prie pilies, bei toliau nuo centro, prie Jūros upės esantis parkas. Išvardytuose zonose respondentai dažniausiai susitinka su žmonėmis, vaikšto, valgo, sėdi arba guli, sportuoja.

3.2 Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiama nauda vartotojų požiūriu.

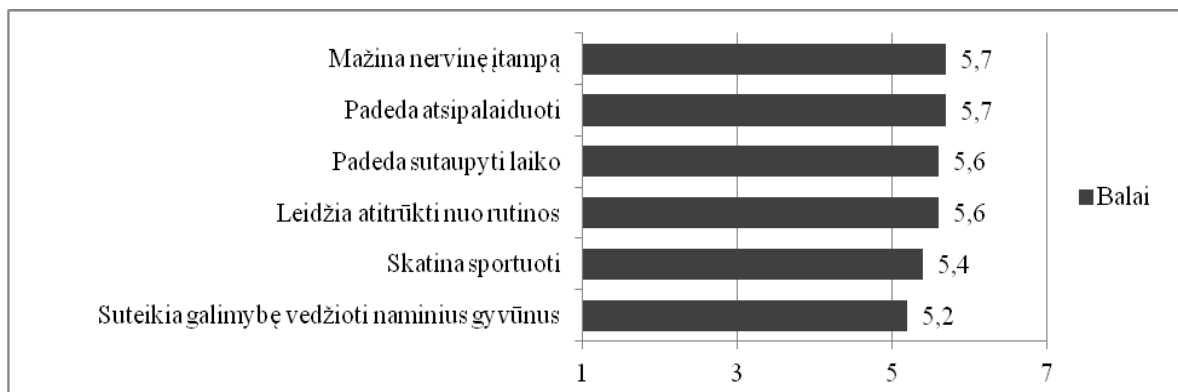
Siekiant nustatyti gyventojų nuomonę apie Tauragės miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą, buvo sudaryti nuostatų skalės principu klausimai. Remiantis ankstesnių panašių tyrimų ir literatūros medžiaga buvo pateikta 19 svarbiausių pozityvių teiginių ir 6 negatyvūs teiginiai, kuriuose respondentai 1 - 7 balų skalėje turėjo pažymėti jiems labiausiai tinkantį teiginio įvertinimą (nuo visiškai nesutinku iki visiškai sutinku). Pirmu atveju pateikiami respondentų atsakymai, kuriuose teiginiai susiję su gamtine ir ekologine rekreacinių zonų teikiama nauda (11 pav.).

11 pav. Miesto rekreacinių zonų teikiamų gamtinių, ekologinių naudų pasiskirstymas.

Pagal skalės vertinimą, iš gamtinės ir ekologinės pusės, daugiausiai respondentų sutiko su teigiu, kad Tauragės miesto rekreacinės zonos mažina taršą. Septynių balų skalėje šis teiginys buvo įvertintas 5,48 balais (iš dalies sutinkama). Remiantis 2012 balandžio 24 dieną, A. Sadauskaitės

atliktu Tauragės miesto taršos tyrimu, esant sausam orui, trijose intensyvaus transporto judėjimo vietose nustatytas viršytinas kietųjų dalelių kiekis ore (daugiau nei $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Ypač teršalai kaupiasi ten, kur yra sausesnis oras ir tankiai apstatytos vietos. Rekreacinės zonos, pavyzdžiui parkai atlieka svarbų kietųjų dalelių ore mažinimo funkciją, valo orą ir atitveria žmones ne tik nuo automobilių išmetamų teršalų, bet ir nuo garso. Per Tauragę driekiasi „Via Hanza“ kelias, dėl to miestas neišvengia didelio automobilių srauto. Anot D. Skiriūtės 2011 metais naudojant garso matavimo prietaisus, buvo išmatuoti skirtingų miesto vietų triukšmo lygiai. Didžiausias triukšmo lygis siekė prie magistralinių ar intensyvaus eismo kelių, tuo tarpu mažiausias triukšmo lygis nustatytas toliau nuo centro, rečiau apstatytuose gyvenamuosiuose rajonuose (Skiriūtė, 2011). Kitas teiginys, kad zonos skatina domėtis gamta surinko 5,46 balo (Iš dalies sutinka). Per Tauragę teka Lietuvoje dešimta pagal ilgį upė. Tai didžiausias Tauragės miesto natūralios kilmės gamtos išteklius, sudarantis miesto ir užmiesčio rekreacinę teritoriją. Upės slėnyje galima pamatyti gražų gamtos peizažą, gyvūnijos, įdomių gamtos reiškinių, trijų metrų aukščio ir 24,4 ha pločio užtvanką. Teiginys „Tauragės poilsio zonos sukuria miesto mikroklimatą. buvo įvertinta 5,09 balais (Iš dalies sutinka). Kaip anksčiau minėta, rekreacinėse zonose esantys augalai ne tik valo orą, bet jį ir drėkina (vėsina). Esant aukštai oro temperatūrai, šios poilsio zonos tampa tikra atgaiva miesto žmonėms. Žinoma, rekreacinė zona dažniausiai būna visuomeninės paskirties miesto struktūrinė dalis, dėl to kaip bendras visuomenės turtas jis yra apsaugotas įstatymais nuo draudžiamos veiklos. Miesto rekreacinės zonos padeda išlaikyti natūralius žemės plotis – respondentai šį teiginį įvertino 4,79 balais (Iš dalies sutinka). Žemesnį suminį balą galėjo lemti, tai kad didėjant miesto gyventojų tankiui, miesto valdžia nesistengia naujų statybų perkelti į apleistus rajonus, o naudojami žaliais miesto plotais. Ekologijos ir kapitalo kova yra šių dienų kasdienybė. Apibendrinant gamtinės naudos teiginius, respondentai vertino atsargiai, kadangi gamtinė ir ekologinė jų nauda yra sunkiai respondentų apčiuopiama. Sunku respondentams pavaizduoti ir rekreacinių zonų teikiamą laisvalaikio ar poilsio naudą (12 pav.).

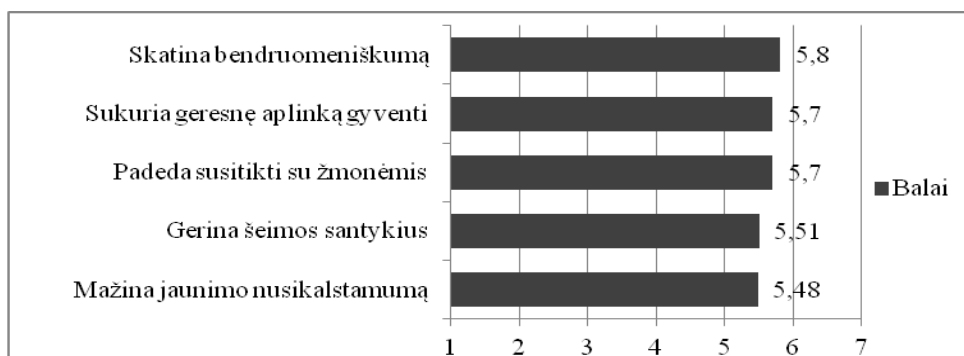

12 pav. Miesto rekreacinių zonų teikiamų laisvalaikio ir poilsio naudų pasiskirstymas.

Kaip buvo minėta, rekreacinės zonos yra tokios erdvės, kuriose žmonės gali pailsėti. Respondentai teiginius, kad miesto rekreacinės zonos „Mažina nervinę įtampą“ įvertino 5,7 balais,

ir tiek pat teiginį „Padeda atsipalaiduoti“ (5,7), ir jų balų vidurkis skalėje atitinka „Sutinku“ įvertinimo išraišką. Pirmuoju teiginiu norėta pasakyti, kad rekreacinė aplinka padeda sumažinti stresinę būklę, ypač tos zonos kurios yra įkurtos prie vandens telkinių, o antruoju teiginiu – jos padeda pamiršti rūpesčius, vykdyti malonumą teikiančią veiklą. „Padeda sutaupyti laiko“ ir „Leidžia atitrūkti nuo rutinos“ respondentai įvertino 5,6 balais, o tai reiškia, kad respondentai sutinka su šiais teiginiais. Kadangi kartais žmonėms nėra laiko išvykti iš miesto, tam atsvara būna miesto poilsio vietos, kuriose mėginama patenkinti laisvalaikio poreikius ir taip sutaupyti gyventojų laiko. Miesto rekreacinės zonos išsiskiria iš kitų miesto struktūrinių dalių savo specifine aplinka. Želdinių gausa ir juose esantis švaresnis oras leidžia žmonėms bent laikinai pakeisti aplinką. Respondentai iš dalies sutiko su teiginiu, kad miesto rekreacinės zonos skatina sportuoti (5,4 balai). Kol kas Tauragėje yra tik kelios vietos, kuriose galima aktyviai leisti laiką. Paskutinis teiginys pateiktoje diagramoje - „Suteikia galimybę vedžioti naminius gyvūnus“ įvertintas 5,2 balais, su kuriuo respondentai sutinka tik iš dalies. Kol kas Tauragėje nėra apribotos naminių gyvūnų vedžiojimo miesto viešuose erdvėse teisės. Kaip bebūtų, dauguma miesto parkų ir želdynų nėra tinkamai pritaikyti šeiminiškams vedžioti savo augintinius.

Sekančioje diagramoje pateikti socialinę naudą teikiantys teiginiai (13 pav.).

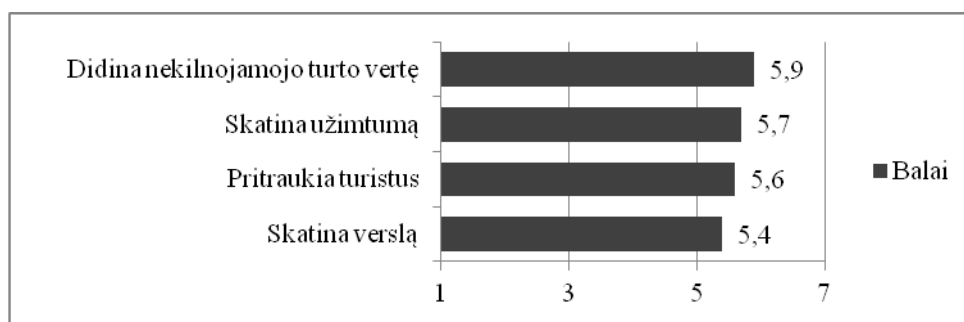

13 pav. Miesto rekreacinių zonų teikiamų socialinių naudų pasiskirstymas.

Respondentai sutiko su teigiu, kad miesto rekreacinės zonos „Skatina bendruomeniškumą“ (5,8 balai). Neretai miesto poilsio vietos yra panaudojamos įvairiems renginiams organizuoti. Bendrus interesus turintys žmonės ten renkasi kartu praleisti laiką, susipažinti su naujais žmonėmis, organizuoja iškylas, įvairius sporto ar žaidimo elementų turinčius renginius. Dauguma respondentų sutinka, kad miesto rekreacinės zonos sukuria geresnę aplinką gyventi (5,7 balai). Žmonės turėdami sąlygas leisti laisvalaikį mieste yra mažiau suvaržyti miesto aplinkos. Kaip ramios ir erdvios vietos, jos labai padeda susitikti su žmonėmis. Su šiuo teiginiu sutinka dauguma respondentų (5,7 balai). Miesto žemėlapiuose šios vietos yra išskiriamos ir turi pavadinimus, pagal kuriuos žmonės gali lengviau orientuotis vietovėje ir susitikti su draugais ar šeima. Parkai, skverai, upių ir ežerų pakrantės traukia šeimas, kuriuos be didesnių finansinių išlaidų ir laiko sąnaudų, gali kartu organizuoti laisvalaikį, rasti bendrus interesus. Kartu laisvalaikį leidžianti šeima gerina tarpusavio

santykius. Respondentai sutinka šiuo teiginiu ir bendras įvertinimas yra 5,51 balai. Rekreacinės zonos skatina jaunimo užimtumą, kartu mažindama jų nusikalstamumą. Su šiuo teiginiu respondentai sutiko tik iš dalies (5,48 balai). Šis teiginys tinkamas tik tuo atveju jei jaunimas yra įtraukiamas į bendruomenės veiklą. Anot V. Strazdienės (2005) atlikto tyrimo vienoje Vilniaus vidurinėje mokykloje, kurioje buvo apklausti 11-19 metų vaikai, 44,5 proc. teigė, kad jiems labai patiko po pamokinės išvykos į gamtą, 41,6 proc. labai patiko ekskursijos, ir 46,7 proc. mokinių patiko sporto renginiai. Bendra veikla gamtinėje ir kultūrinėje aplinkoje pateikiama kaip prevencija prieš vaikų nusikalstamumą. Rekreacinės zonos kaip sporto reginių vieta, turizmo infrastruktūros dalis ar gamtinės aplinkos erdvė padeda gerinti mokinių ir pedagogų tarpusavio santykius, laisvalaikį leisti kartu tam pritaikytose vietose. Gamtinė, rekreacinė aplinka moksleiviams yra priimtina.

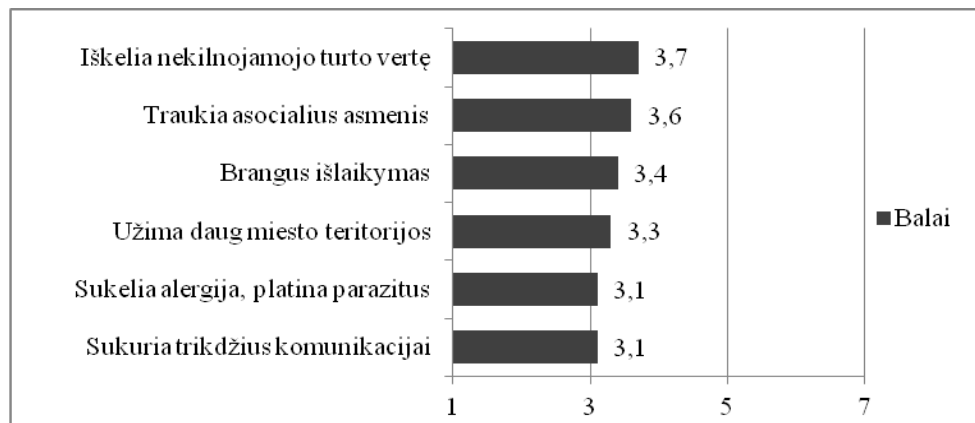
Dauguma respondentų sutiko su rekreacinių zonų nauda ekonominiais požiūriu (14 pav.).

14 pav. Miesto rekreacinių zonų teikiamų ekonominių naudų pasiskirstymas.

Daugiausiai respondentų sutiko su teiginiu, kad miesto rekreacinės zonos didina nekilnojamojo turto vertę (5,9 balai). Tvaringa, rami gyvenamųjų namų ar darbo aplinka yra priimtina gyventojams ir tai dažniausia pakelia nekilnojamojo turto vertę. Miestas turintis gerai išplanuota rekreacinių zonų infrastruktūrą pagerina žmonių gyvenimo kokybę ir tuo pat metu pritraukti didesnes investicijas. Kitas teiginys su kuriuo sutiko respondentai, kad poilsio zonos skatina žmonių užimtumą (5,7 balai). Parkai, skverai, paplūdimiai reikalauja nuolatinės priežiūros, o tai sukuria papildomas darbo vietas. Taip pat skatina žmones užsiimti socialine, naudinga bendruomenei veikla. Aikštės, skverai ar parkai laikomi urbanistikos paveldu, kurie dažniausiai pavaizduoja miesto istoriją. Įvairių želdinių kompozicijos, poilsio inventorių, statulos, paminklai pritraukia ir miesto svečius – turistus. Su šiuo teiginiu respondentai sutiko (5,6 balai). Žinoma kur plėtojamas turizmas, ten galima gauti pajamas, dėl to rekreacinėse zonose vystomas pramogų, paslaugų verslas, pavyzdžiui, maitinimo įstaigų veikla, laisvalaikio įrangos nuoma. Vis dėl to respondentai sutiko tik iš dalies, kad miesto poilsio zonos skatina smulkų verslą (5,4 balai).

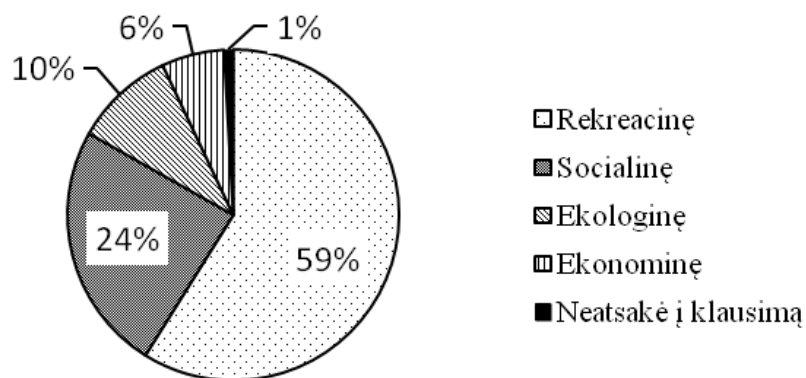
Paskutinė Likerto skalės principu pateikta negatyvių teiginių grupė, kuri skirta nustatyti ar respondentai sutinka, kad Tauragės miesto rekreacinės miesto zonos gali teikti ne tik naudą, bet ir turėti trūkumų. Gyventojų nuomonė apie negatyvius teiginius pateikta penkioliktame paveiksle.

15 pav. Miesto rekreacinių zonų sukeliamų neigiamų teiginių skirstinys.

Su dauguma teiginių nesutiko tik iš dalies. Apie tai, kad miesto rekreacinės zonos iškelia nekilnojamojo turto vertę, respondentai neturėjo aiškios nuomonės, nei sutiko nei nesutiko (3,7 balai). Tai kas vieniems gali būti didesnis pelnas, kitiems tai gali būti papildomai didesnės išlaidos. Nekilnojamojo turto pardavimo arba nuomos kainą įtakoja vieta ir jos aplinka. Su sekančiu teiginiu, kad rekreacinės zonos traukia asocialius asmenis, respondentai taip pat neturėjo aiškios nuomonės (3,6 balai), nei sutiko nei nesutiko. Vis dėl to kartais parkų suoliukai tampa geria rekreacinė vieta ir asocialiems asmenims. Tokiose vietose nevengiama vartoti alkoholinius gėrimus, prašyti išmaldos ar šiukšlinti. Respondentai teiginį, kad poilsio zonų išlaikymas yra brangus įvertino 3,4 balais ir tai reiškia, kad jie su tuo nesutinka tik iš dalies. Didžioji dalis Tauragės miesto rekreacinių zonų yra atnaujintos pasitelkiant Europos Sąjungos paramos lėšas. Atnaujintą ir sutvarkytą aplinką yra lengviau ir pigiau prižiūrėti, ypač jei miesto valdžia skatina miesto bendruomenę prisijungti prie viešųjų erdvių tvarkymo ir puoselėjimo. Su teiginiu kad rekreacinio potencialo zonos užima daug vietos dauguma respondentų iš dalies nesutiko (3,3 balai). Kaip buvo minėta Literatūros apžvalgos 1.4 skyriuje, Tauragės miestas sovietų okupacijos metais (1940-1989) buvo urbanizuojamas, sumažinti miesto žaliųjų erdvių ir jūros rekreacinės zonos teritorijos, sugriauta natūralus miesto formavimasis. Taigi, šiuo metu rekreacinės zonos, apart Jūros slėnio užima labai nedidelę miesto teritorijos dalį. Respondentai su teiginiu, kad miesto rekreacinės zonos didina alergijos grėsmę žmonėms ir platina parazitus iš dalies nesutiko (3,1 balai). Taip pat apklausos rezultatai parodė, kad gyventojai iš dalies nesutinka (3,1 balai) su tai, kad pateiktos zonos sukelia trikdžius žmonių komunikacijai. Kaip minėta, Tauragės miesto rekreacinės zonos nėra labai didelės, o tai nesudaro papildomų aplinkkelių miesto transportui. Vis dėl to, Jūros upė ir jos slėnis yra miesto žalioji juosta, kuri savo nuožulniomis pakrantėmis riboja miestiečių judėjimą.

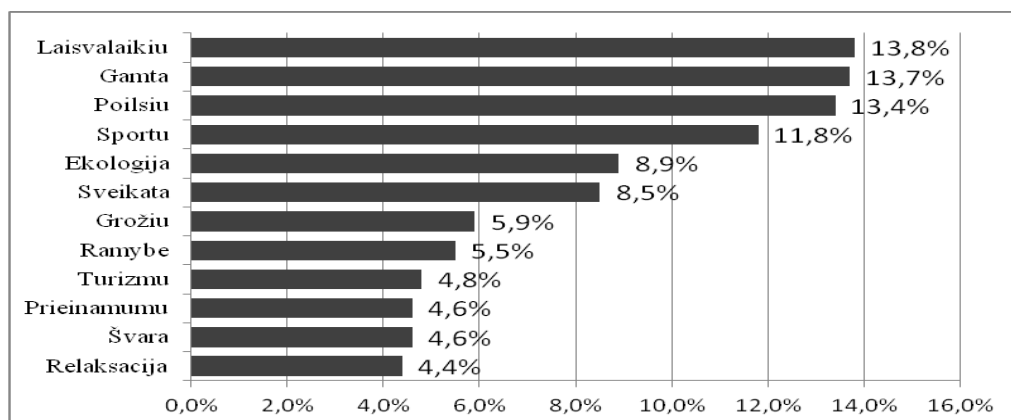
Siekiant nustatyti kokią bendrą paskirtį geriausiai atlieka anketoje išvardytos miesto poilsio zonos, buvo pateiktas klausimas su keturiais galimais variantais: rekreacinę, socialinę, ekonominę, ekologinę (16 pav.).

16 pav. Kokią paskirtį geriausiai atlieka esamos miesto rekreacinės zonos skirstinys.

Daugiausiai respondentų mano, kad išskirtos miesto viešosios erdvės tinkamiausios vykdyti žmonių poilsiui, už tai pasisakė 59 proc. apklaustųjų. Nemaža dalis mano, kad jos taip pat gerai atlieka socialinį vaidmenį (24 proc.). t.y. skatina žmonės bendrauti, leisti laisvą laiką kartu. 10 proc. respondentų pažymėjo ekologinę zonų paskirtį. Šios zonos kaip laisvalaikio, poilsio ar pramogų vietos yra apsodintos augmenija, ir ne tik dėl noro sukurti gerą miesto vaizdą, bet ir mažinti teršalų kiekį ore. Pavyzdžiui miesto centro skvere 2010 metas įrengtas fontanas atlieka ne tik reprezentacinę naudą, bet ir didelio „oro drėkintuvo“ funkciją sausomis ir karštomis vasaros dienomis. Mažiausiai respondentų sutiko, kad miesto rekreacinės zonos suteikia ekonominę naudą. Tai miesto žmonių gyvenamosios aplinkos gerinimo dalis, kuri leidžia organizuoti laisvalaikį, o tinkamai pailsėjęs žmogus yra produktyvesnis darbe. Šios smulkmenos prisideda prie miesto ekonomio lygio augimo, ir dalis respondentų galėjo šį teiginį suprasti tiesiogiai.

Siekiant nustatyti su kuo respondentams asocijuojasi jų miesto rekreacinės zonos, buvo pateikti šioms erdvėms adekvatūs žodžiai, kuriuos respondentai turėjo išskirti pagal savo nuožiūrą (17 pav.).

17 pav. Respondentų parinkti adekvatūs žodžiai miesto rekreacinėms zonoms

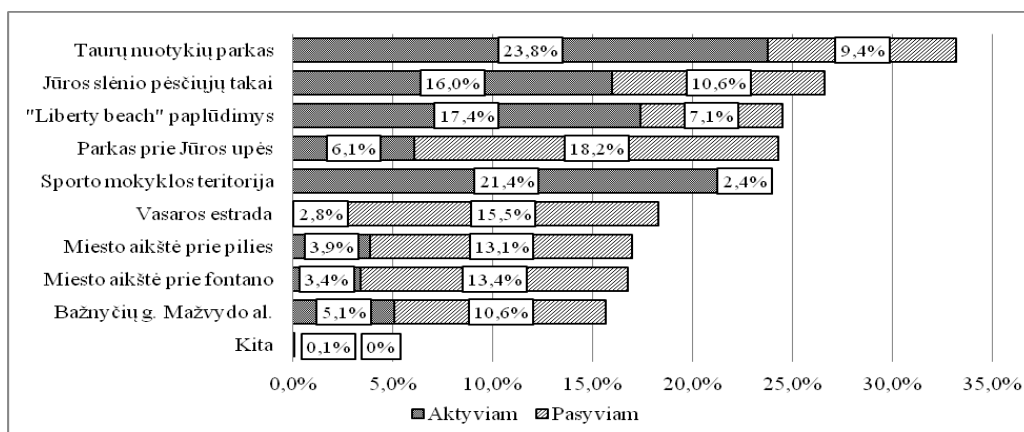
Trys populiariausi žodžiai, kuriuos pažymėjo respondentai, tai laisvalaikis (13,8 proc.), gamta (13,7 proc.) ir poilsis (13,4 proc.). Gamtinė aplinka, kurioje realizuojamas laisvalaikis, ilismasi. 11,8 proc respondentų pažymėjo, kad rekreacinės zonos asocijuojasi su sportu, 8,9 proc. –

su ekologija, 8,5 proc. – sveikata. Kiti žodžiai kaip grožis, ramybė, turizmas, prieinamumas, švara, relaksacija respondentams atrodo mažiau adekvatūs miesto rekreacinėms zonoms.

Apibendrinant gautus duomenis galima teigi, kad miesto gyventojai pastebi rekreacinių zonų teikiamą naudą. Labiausiai išskiria socialinius teiginius: skatina bendruomeniškumą, suteikia galimybę susitikti su žmonėmis, sukuria geresnią aplinką gyventi. Taip pat pastebi, kad poilsio zonos padeda tinkamai atlikti pauzių vaidmenį, švarinti orą ir sukurti mikroklimatą. Tvaringai prižiūrimos poilsio zonos gerina bendrą investicinę aplinką, leidžia šeimoms sutaupyti laiko ir laisvalaikį leisti kartu. Tuo tarpu negatyvūs teiginiai anot apklaustųjų nėra būdingi Tauragės miesto rekreacinėms erdvėms. Anot respondentų rekreacinės zonos jiems asocijuojasi su gamtine aplinka, poilsiu ir laisvalaikiu. Pateiktos erdvės jų manymu geriausiai atlieka poilsio ir socializacijos paskirtis.

3.3 Rekreacinių zonų būklės vertinimas vartotojų požiūriu

Kiekviena miesto rekreacinė zona išskiria savo aplinka, kokybę ar laisvalaikio praleidimo galimybių įvairovę. Siekiant nustatyti Tauragės miesto, poilsio zonų būklę ir pritaikomumą, respondentai turėjo pateikti savo nuomonę, kurios pateiktos miesto erdvės geriausiai pritaikyto aktyviam ir pasyviam laisvalaikiui (18 pav.).

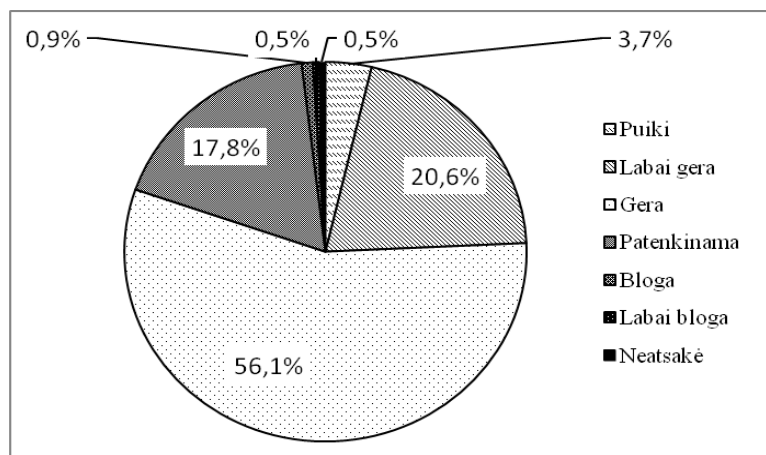

18 pav. Respondentų nuomonė apie miesto rekreacinių zonų pritaikymą aktyviai ir pasyviai laisvalaikio veiklai.

Daugiausiai respondentų balsų sulaukė „Taurų nuotykių parkas“, kurio bendras procentinis dydis siekia 33,2 proc. Anot apklaustųjų, šis parkas geriausiai pritaikytas aktyviai veiklai (23,8 proc.), tuo tarpu pasyviai veiklai ši vieta pritaikyta mažiau (9,4 proc.). Tai universaliosia miesto vieta, kurioje įsikūręs nuotykių ir rekreacinis parkas, siūlantis tiek nemokamas tiek mokamas laisvalaikio paslaugas. Vis dėl to, ši vieta yra toliausiai nutolusi nuo miesto centro ir tai lemia mažesnę lankytojų skaičių. Kita universali teritorija, kurią pažymėjimo daugiausiai respondentų - „Jūros slėnio pėsčiųjų takai“ (26,6 proc.). Gyventojai mano, kad ši erdvė geriausiai tinka aktyviai veiklai (16,6 proc.), tuo tarpu pasyviai truputi mažiau (10 proc.). Nors Taurų parkui ši vieta negali prilygti laisvalaikio paslaugų įvairovę, tačiau ši miesto vieta turi gražų landšaftą, pėsčiųjų takai

tinka bėgiojimui, važinėjimu dviračiu, vaikščiojimui, o šalia tekanti Jūros upė panaudojama ekstremalaus pobūdžio veiklai. „Liberty beach“ paplūdimys kaip universali vieta surinko 24,5 proc. respondentų balsų. Ši vieta anot jų tinkamiausia aktyviai veiklai (17,4 proc.), o pasyviai dvigubai mažiau (7,1 proc.). Šioje vietoje galima mėgautis vandens pramogomis, žaisti tinklinį, degintis. Esant didesniam lankytojų skaičiui, ramus poilsis pateiktoje vietoje mažiau įmanomas. „Parkas prie Jūros upės“ respondentų įvertintas, kaip tinkamiausia vieta pasyviai veiklai (18,2 proc.), tuo tarpu aktyviai veiklai triskart mažiau (6,2 proc.). Bendras pritaikomumo vertinimas 24,3 proc. Tai tvarkingai įrengta ramaus poilsio vieta prie pat Jūros upės užtvankos, su gražia želdinių kompozicija, suoliukais ir pėsčiųjų takeliais. Sporto mokyklos teritorija laikoma antra, pagal pritaikymą aktyviam laisvalaikiui (21,4 proc.), tuo tarpu jos panaudojimą pasyviai veiklai respondentai žymėjo abejingai (2,4 proc.). Kitos keturios zonos grafiko apačioje (18 pav.) laikomos tinkamos pasyviai veiklai ir minimaliai aktyviai.

Siekiant nustatyti kaip respondentai vertina bendrą Tauragės miesto rekreacinių zonų infrastruktūros būklę, buvo pateiktas klausimas kuriame reikėjo pažymėti vieną tinkamiausią atsakymą. Rezultatai pateikti 19 pav.

19 pav. Respondentų nuomonė apie miesto rekreacinių zonų infrastruktūros būklę.

Daugiausiai respondentų pažymėjo, kad jiems miesto rekreacinė zonų infrastruktūros būklė yra „gera“ (56,1 proc.), 20,6 procentai respondentų pažymėjo, kad ji „labai gera“, 17,8 proc., - „patenkinama“, 3,7 proc. – „puiki“, 0,9 proc. – „bloga“, 0,5 proc. – „labai bloga“, 0,5 – neatsakė. Remiantis 2006-2013 metų Tauragės regiono plėtros plano duomenimis, pagrindinė to laikotarpio užduotis buvo vykdyti svarbių miesto ir regiono gamtos išteklių priežiūrą, atnaujinti viešąsias erdves ir jų pritaikymą žmonių laisvalaikiui ir rekreacijai, įrengti vietines turizmo trasas. Remiantis 2014-2020 metų Tauragės regiono plėtros planu, sekantis regiono valdžios žingsnis vystyti tolimesnę miesto turizmo, laisvalaikio, rekreacinio potencialo ir kitų viešųjų erdvių plėtrą. Formuoti darnią, gamtą tausojančią ir eismo sąlygas gerinančią transporto infrastruktūrą. G. Stauskis (2008) mano, kad darni miesto rekreacijos infrastruktūra yra labai svarbi miestui ir jo gyventojams. Darni rekreacinė infrastruktūra yra priemonių visuma, leidžianti suaktyvinti pėsčiųjų, dviratininkų ir

vandens keliautojų judėjimą mieste laisvalaikio poilsio tikslu, tiesiogiai prieiti mieste ar užmiestyje esančius rekreacinius išteklius.

Apibendrinant galima teigti, kad respondentai miesto rekreacinių zonų sistemą laiko gera, Universaliausia ir geriausiai žmonių poilsiui ir laisvalaikiui pritaikyta vieta - Taurų nuotykių parkas. Respondentams, kurie nėra patenkinti miesto rekreacinių zonų būkle ir jos infrastruktūra, anketoje turėjo pateikti savo mintis ko būtent jų nuomonė juose trūksta. Respondentai mano kad mieste trūksta žaidimų aikštelių vaikams ir paaugliams, trūksta aktyviam laisvalaikiui pritaikytos sporto įrangos. Šaltuoju metu mažai alternatyvų laisvalaikio organizavimui. Trūksta renginių miesto poilsio ir laisvalaikio vietose.

IŠVADOS

1. Dauguma sociologų, laisvalaikį įvardija kaip laisvą nuo darbo laiką, skirtą realizuoti savanorišką, malonumą teikiančią ir žmogaus interesus atitinkančią veiklą. Rekreaciją sociologai apibūdina kaip žmogaus veiklą laisvalaikiu, skirtą fiziniams ir psichiniams jėgoms atkurti, taip pat įvairiapusiam asmenybės vystymui. Dažniausiai rekreacinės zonos suprantamos kaip vietos turinčios gamtinius, kultūrinius ar kitus išteklius ir jų sistemą tinkančią žmonių laisvalaikiui ir poilsiui organizuoti. Miesto rekreacinės zonos dažniausiai būna dirbtinės kilmės, tai parkai, skverai, sporto aikštynai ir maniežai, lauko baseinai, pėsčiųjų ar dviračių takų sistema, kultūrinių objektų ansambliai, sanatorinės miesto teritorijos, vaikų ar jaunimo žaidimų aikštelės, bei gamtinės kilmės, jūrų, upių ir ežerų pakrantės, natūralūs miškai.

2. Rekreacinė miesto erdvė suprantama kaip fizinių ir dvasinių jėgų atgavimo vieta, socializacijos, švietimo, ar darnaus turizmo kūrimo priemonė. Jų paskirtis - suteikti miesto gyventojams galimybę, vykdyti bendrąją, pažintinę, sportinę, pramoginę, verslinę ar tiesiog gydomąją rekreaciją, t.y. suteikti žmonėms vietą, kurioje būtų galima pailsėti. Poilsio zonos mieste gerina šeimos ir bendruomenės santykius, gražina aplinką ir pakelia bendrą jos vertę, ugdo visuomenę, skatina puoselėti gamtą, sudaro sąlygas sportuoti. Jų nauda ne tik socialinė, bet ir ekonominė, ekologinė. Gamtiniu požiūriu, padeda švarinti miesto orą, sukuria miesto mikroklimatą, sukuria geresnes gyvenimo sąlygas mieste.

3. Respondentai sutiko su gamtiniais-ekologiniais teiginiais, kad miesto rekreacinės zonos mažina oro ir triukšmo taršą. Rekreaciniu požiūriu jos padeda mažinti nervinę įtampą ir leidžia atsipalaiduoti. Labiausiai išskiriama socialinė zonų nauda, ypač, kad miesto rekreacinės zonos skatina bendruomeniškumą. Anot respondentų, jos sukuria geresnę aplinką gyventi, padeda susitikti su žmonėmis. Ekonominiu požiūriu labiausiai sutiko su teiginiais, kad poilsio zonos didina nekilojamojo turto vertę, skatina užimtumą. Tuo tarpu su negatyviais teiginiais respondentai nesutiko dėl to galima teigti, kad jie nepastebi rekreacinių zonų sukeltamų neigiamų padarinių arba jų išvis nėra. Anot respondentų, Tauragės miesto rekreacinės zonos tinkamiausiai atlieka rekreacinę paskirtį, ir laiko jas gamtai artima aplinka skirta laisvalaikiui ir poilsiui organizuoti.

LITERATŪRA

1. Adamonienė, D. ir kt. (2010). *Urbanizacija – nauji iššūkiai žmonių sveikatai*. Nacionalinės sveikatos tarybos metinio pranešimo medžiaga. (p. 55-60) Vilnius.
2. Alistratovaite-Kurtinaitienė, I. (2010). Parko problematika struktūrinėje miesto plėtroje (Šiaulių miesto pavyzdžiu). *Urbanistika ir architektūra*, 34(4): 216–234 Vilnius: VGTU Peržiūrėta 2012, gruodžio 12, adresu: <http://versita.metapress.com/content/c961241lr3427g34/fulltext.pdf>
3. Ališauskienė, K. (2012). *Sutuoktinių gebėjimai planuoti ir organizuoti šeimos laisvalaikį*. Magistro diplominis darbas. Kaunas: VDU. Peržiūrėta 2013, balandžio 22, adresu: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2012~D_20120227_101830-45467/DS.005.0.02.ETD
4. Baud-Bovy, M. (2011). Planning outdoor recreation in the cities. *World Leisure & Recreation*, 40:2, 36-38 Switzerland. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/10261133.1998.9674108>
5. Bilevičienė, T., Jonušauskas, S. (2011). *Statistinių metodų taikymas rinkos tyrimuose*. Vadovėlis. Vilnius: MRU.
6. Blaževičius, P. (2006). *Laisvalaikio organizavimas*. Rokiškis.
7. Čiegis, R., Žalevičienė, A. (2012). *Darnus miestų vystymasis ir Europos sąjungos investicijų įsisavinimas*. Management theory and studies for rural business and infrastructure development. Research papers 2012. Nr. 1 (30) 42-53 Peržiūrėta 2013, balandžio 22, adresu: http://vadyba.asu.lt/30/ManagementKaunas_590.pdf
8. „Delfi“. „Būk saugus savo mieste su GJENSIDIGE“ Peržiūrėta 2012, gruodžio 4, adresu: <http://pilietis.delfi.lt/archive/article.php?id=51570673>
9. Dillard, J. E., Bates D. L. (2011). *Leisure motivation revisited: why people recreate*. College of Business, University of Houston Downtown, USA. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/13606719.2011.613624>
10. Eryildiz, S., Xhehxi, K. (2012). “Eco Cities” Under Construction, *University Journal of Science*. GU J Sci 25(1) 257-261. Retrieved from: <http://www.gujs.gazi.edu.tr/index.php/GUJS/article/viewFile/811/564>
11. Eurobarometras. Lietuvos gyventojų sveikatos ataskaita (2010). Peržiūrėta 2012, spalio 1, adresu: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_345_fact_lt_lt.pdf
12. Gabrys, A. (2007). *Komercijos ir laisvalaikio komplekso architektūrinė raiška miesto centre*. Magistro diplominis darbas, Kaunas: KTU.
13. Gomes, G., Reis, S. R., et al. (2011). Walking for leisure among adults from three Brazilian cities and its association with perceived environment attributes and personal factors.

- International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 8:111. Retrieved from:
<http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1479-5868-8-111.pdf>
14. Gražulevičiūtė – Vileniškė, I. ir kt. (2011). Darnaus vystymosi principais paremtas kraštovaizdžių formavimas urbanizuotose teritorijose. *Miestų želdynų formavimas*, 1(8) 52–65. Peržiūrėta 2012, spalio 10, adresu: <http://www.krastotvarka.vhost.lt/documents/2011-7.pdf>
 15. Grecevičius, P., Pridotkienė, L. (2006). *Rekreacinė aplinka: rekreacinės architektūros objekto analizės ir vertinimo metodika*. Klaipėdos universitetas. Klaipėda
 16. Gurskis, T. (2009). Apie kai kurias šiuolaikines aikščių formavimo tendencijas Lietuvoje. *Urbanistika ir architektūra*. 33(3): 135–144 Vilnius: VGTU. Peržiūrėta 2012, lapkričio 4, adresu:
http://www.grunskis.net/www.grunskis.net/tekstai_files/T.Grunskis.%20Apie%20kai%20kurias%20siuolaikines%20aikscių%20formavimo%20tendencijas%20Lietuvoje.pdf
 17. Hunt, K. S., Scott, D., Richardson, S. (2003). Positioning Public Recreation and Park Offerings Using Importance-Performance Analysis. *Journal of Park and Recreation Administration*, Volume 21, Number 13 pp. 1-21.
 18. Yang, S., Xiao, H., Tse., C. Y. (2011). Leisure in an Urban Environment—A Perspective of University Students. *Journal of China Tourism Research*, 7: 168–183.
 19. Jacobs, D. E. (2004). *Housing nad Health: challanges and oportunities*. Department of Housing and Urban Development, United States. Retrieved from:
http://bcbsmnfoundation.com/objects/Tier_4/Jacobs_WHO_Proceedings.pdf
 20. Jakovlevas-Mateckis, K. (2012). *Miesto centro viešųjų erdvių – pėsčiųjų gatvių ir zonų – kūrimo kai kurie aspektai*. VGTU. Vilnius. 2012 Volume 36(4): 252–263. Peržiūrėta 2013, sausio 29, adresu: <http://dx.doi.org/10.3846/20297955.2012.752928>
 21. Juškevičius, P. (2003). *Miesto planavimas*. Mokomoji knyga. VGTU. Vilnius: Mintis. Prieiga per internetą
<http://www.ebiblioteka.lt/resursai/Mokslai/VGTU/Leidiniai/Leidinukai/5.pdf>
 22. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas*. Kaunas.
 23. Keinys, S. (2000). Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. 4-asis leid. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos inst. 2000. – XXIV.
 24. Klimavičienė, D. (2009). *Laisvalaikio ir sporto klubų veikla.*, Studijų knyga., Kaunas: LKKA.
 25. Kvieskienė, G. (1996). *Laisvalaikio kultūra (teorija, praktika, rekomendacijos)*. Švietimo ir mokslo ministerija. Vilniaus pedagoginis universitetas, Meninio ugdymo katedra. Vilnius.

26. Li, Q., Morimoto, K., Kobayashi, M. et al. (2008). A forest bathing traip increases human natural killer activity and expression of anti-cancer proteins in female subjects. *Journal of biological regulators and homeostatic agents* 22(1) 45-55.
27. Lietuvos konstitucinė teisė. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>
28. Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=197451
29. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26397
30. Liukaitytė, J. (2011). *Biometrologinių sąlygų Lietuvoje Kiekybinis Vertinimas*. Daktaro disertacija. Vilnius: VU. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110330_154949-02451/DS.005.0.01.ETD
31. LR Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklės. Prieiga per internetą: http://www.realierdve.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=180%3Aaturizmo-ir-rekreacijos-schem-ir-plan-projekt-rengimo-taisykls&catid=34%3Aateises-aktai&Itemid=60&lang=lt
32. Manning, W. J. (2011). *Editor-in-Chief Environmental Pollution Department of Plant, Soil and Insect Sciences, University of Massachusetts, USA*.
33. Matulienė, G. (1985). *Laisvalaikis ir gamybinė veikla*. Vilnius: Mintis
34. Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai. Lietuvos aplinkos ministerija. Nr. 18-554. Prieiga per internetą: www.am.lt/VI/files/0.384247001107776437.doc
35. Romanov, B. (2006). Phytoncides. Retrieved from: <http://www.beebehavior.com/phytoncides.php>
36. Ruplėnienė, V. (2005). *Moksleivių laisvalaikio organizavimo sociopedagoginės prielaidos*, Magistro diplominis darbas Vilnius: VPU Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2005~D_20050607_133829-38608/DS.005.0.02.ETD
37. Sadauskaitė, A. (2012). Kietųjų dalelių koncentracijos tyrimas Tauragės miesto ore. Šiaulių universitetas. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. Nr. 3 (36). 87-91. Peržiūrėta 2013, balandžio 24, adresu: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_1648-8776.N_3_36.PG_87-91/DS.002.0.01.ARTIC

38. Skiriūtė, D. (2011). *Transporto triukšmo tyrimas Tauragėje*. Bakalauro darbas. Šiaulių universitetas. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110802_153403-34377/DS.005.0.01.ETD
39. Specializuotos teritorinės struktūros. Rekreacinių teritorijų vystymas. Prieiga per internetą: http://www.alytus.aps.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/B1Alytaus%20apskr%20GP%20S prnd%20_Rekr%20Trt%20Vstm_2007424111810.pdf
40. Stauskis, G. (2005). Optimization of urban model for developing health care network in Vilnius regional area. *Town Planning and Architecture*, Nr. 1, 41–46. Vilnius: VGTU
41. Stauskis, G. (2009). Darnios rekreacijos ir turizmo plėtra – alternatyvaus mobilumo mieste skatinimo būdas. *Urbanistika ir architektūra* 33(1) 28-38 Vilnius: VGTU. Peržiūrėta 2013, sausio 30, adresu: <http://versita.metapress.com/content/w84h22m71028737n/fulltext.pdf>
42. Strazdienė, V. (2005). *Ankstyvoji vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencija; Vilniaus miesto „Ryto“ vidurinės mokyklos mokinių požiūris*. Magistro darbas. Vilnius: VPU. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2005~D_20050615_132122-49328/DS.005.0.02.ETD
43. Šinkūnienė, R. J. (2005). *Laisvalaikio studijos ir rekreacijos administravimas*. MRU. Socialinis darbas, Nr, 4 (1). 122-130 Peržiūrėta 2012, lapkričio 10, adresu: www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sd/archyvas/dwn.php?id=274513
44. Tauragės miesto istorija. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?1819978014>
45. Tauragės miesto teritorijos bendrasis planas. *Funkcinis zonavimas*. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1941949568>
46. Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008–2013 m. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?47750830>
47. Tauragės regiono plėtros planas 2006-2013 metams. Prieiga per internetą: <http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Taurage/Sprendimai/2011%2012%2029/S28%20priedas%20RPP%2020111229.pdf>
48. Tauragės regiono plėtros planas 2014-2020 metams. Prieiga per internetą: <http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Taurage/Sprendimai/20130227/S2%20priedas%20Regiono%20pletros%20planas%202014-2020%202013%2001%2010.pdf>
49. Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. 5th edition. Published by Routledge.
50. Urbonaitė, I. (2011). *Miesto teritorinių bendruomenių įtaka rekreacinių teritorijų formavimui*. VGTU. K. Šešelgis' Readings. 3(3): 30–37. Peržiūrėta 2013, balandžio 19, adresu: http://www.mla.vgtu.lt/index.php/mla/article/download/mla.2011.048/pdf_1

51. Urbonienė-Ališauskaitė, R., Sraškienė, G., Lingnugarytė, A. (2011). Klaipėdos miesto aukštųjų mokyklų studentų laisvalaikio ypatumai. Vakarų Lietuvos verslo kolegija. Vadyba *Journal of Management*, Nr. 2 (19) 23-29 Klaipėda. Peržiūrėta 2013, balandžio 20, adresu: [http://www.ltvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/2\(19\).pdf](http://www.ltvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/2(19).pdf)
52. Vanagas, J. (2008). *Urbanistikos pagrindai*. „Technika“, Vilnius.
53. Veal, J. V. (1992). Definitions of Leisure and Recreation Australia. *Journal of Leisure and Recreation*, Vol. 2, No. 4., 44-48, 52. Retrieved from: <http://195.130.87.21:8080/dspace/bitstream/123456789/465/1/Definitions%20of%20leisure%20and%20recreation.pdf>
54. Virginia, B. (2012). *The Air That We Breathe: Addressing the Risks of Global Urbanization on Health*. PLoS Med 9(8): e1001301. Retrieved from: doi:10.1371/journal.pmed.1001301.
55. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=278385&p_query=&p_tr2=
56. Vitkienė, E., (2008). *Rekreacija. (Rekreacijos marketingo tyrimai). Monografija*. Klaipėda: KU leidykla.
57. Zainudin, S. R., Mustafa, K. A., Austin, D., Helmy, J., and Lingkeu, D. A. (2012). *Urban Trees Diversity in Kuching North City and unimas, Kota Samarahan, Sarawak*. Universiti Malaysia Sarawak *Pertanika J. Trop. Agric. Sei.* 35 (1): 27 – 32. Retrieved from: [http://www.pertanika2.upm.edu.my/Pertanika%20PAPERS/JTAS%20Vol.%2035%20\(1\)%20Feb.%202012/10%20Pg%2027-32.pdf](http://www.pertanika2.upm.edu.my/Pertanika%20PAPERS/JTAS%20Vol.%2035%20(1)%20Feb.%202012/10%20Pg%2027-32.pdf)

PRIEDAI.

PRIEDAS Nr. 1

Gerbiamas respondente, Lietuvos sporto universiteto studentas Vilius Laugalis atlieka anketinę apklausą, norėdamas sužinoti Tauragės miesto gyventojų nuomonę apie miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą. Jūsų atsakymai konfidencialūs, jie bus naudojami tik statistiniams apibendrinimams.

Rekreacija – žmogaus veikla laisvalaikiu, skiriama fizinėms ir psichinėms jėgoms atkurti, taip pat įvairiapusiam asmenybės vystymui. Miesto rekreacinės zonos - rekreacinio funkcinio prioriteto zonos ir jų dalys su savo infrastruktūra tinkama žmonių poilsiui organizuoti (parkai, skverai, paplūdimiai, sporto aikštynai ir kt.)

(Skritulio formos laukelyje galima pažymėti tik vieną atsakymą, o langeliuose galima pažymėti kelis jums tinkamus atsakymus)

1. Jūsų lytis:

- Vyras;
- Moteris;

2. Jūsų amžius:

- Iki 18;
- 19-20;
- 31-40;
- 41-50;
- 51-60;
- 61 ir daugiau;

3. Kaip jums labiau patinka leisti savo laisvalaikį?

- Aktyviai (pvž. bėgioti, važinėti dviračiu, žaisti);
- Pasyviai (skaityti, degintis, klausytis muzikos);

4. Jūsų socialinė padėtis:

- Moksleivis (-ė);
- Dirbantysis (-i);
- Bedarbis (-ė);
- Pensininkas (-ė);
- Verslininkas (-ė);
- Ūkininkas (-ė);
- Studentas (-ė);
- Tarnautojas (-a);

5. *Kur dažniausiai leidžiate savo laisvą laiką?*
- Miesto poilsio, laisvalaikio ir pramogų vietose;
 - Namuose;
 - Užmiestyje esančiuose poilsio, laisvalaikio ir pramogų vietose;
6. *Kur jums labiausiai patinka leisti savo laisvą laiką?*
- Miesto poilsio, laisvalaikio ir pramogų vietose;
 - Namuose;
 - Užmiestyje esančiuose poilsio, laisvalaikio ir pramogų vietose;
7. *Kaip dažnai lankotės miesto rekreacinėse (poilsio) zonose?*
- Kasdien (praleiskite sekantį 8 klausimą);
 - 2-6 kartus per savaitę (praleiskite sekantį 8 anketos klausimą);
 - Kartą per savaitę;
 - 2-3 kartus per savaitę
 - Kartą per mėnesį;
 - Rečiau nei kartą per mėnesį;
 - Nesilankau (praleidžiate 9 ir 10 klausimus);

8. *Kaip manote, kurie iš žemiau pateiktų veiksnių įtakoja jūsų nesilankymą miesto rekreacinėse zonose?*

- Laiko trūkumas;
- Darbas;
- Informacijos stoka apie miesto rekreacines zonas;
- Abejonės dėl asmeninio saugumo;
- Sveikatos būklė;
- Šeima;
- Draugai;
- Atvirų erdvių baimė;
- Oro sąlygos
- Esama rekreacinių zonų būklė
- Noro nebuvimas
- Viešumas
- Kita.....

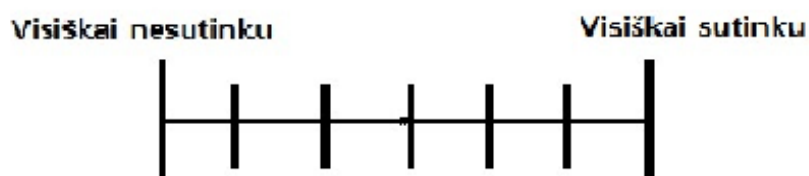
9. *Kuriose iš pateiktų rekreacinių zonų jūs lankotės dažniausiai?*

- Miesto aikštėje prie fontano;
- Parke prie Jūros upės;
- Miesto aikštėje prie pilies;
- Vasaros estradoje;
- Bažnyčių g. – Mažvydo al.;
- „Liberty beach” paplūdimyje;
- Jūros slėnio pėsčiųjų takuose;
- Sporto mokyklos teritorijoje;
- Taurų nuotykių parke;

10. Miesto rekreacinėse zonose jūs:

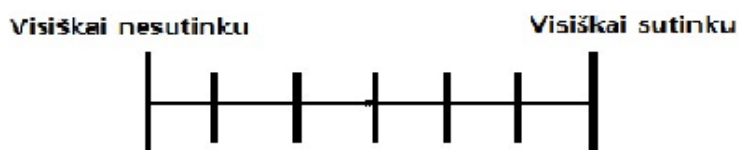
- Sportuojate;
- Susitinkate su žmonėmis;
- Skaitote;
- Deginatės;
- Vaikštote;
- Sėdite arba gulite;
- Klausotės muzikos;
- Stebite aplinką, tyrinėjate;
- Maudotės;
- Vedžiotate naminius gyvūnus;
- Užsiimate verslu;
- Valgote;
- Kita.....

11. Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais apie jūsų miesto rekreacinių zonų teikiamą naudą? Septynių balų skalėje pažymėkite jums vieną tinkamiausią teiginio įvertinimą.

<i>Teiginys</i>	1	2	3	4	5	6	7
Skatina verslą;							
Skatina žmones domėtis gamta;							
Pritraukia turistus;							
Padedą susitikti su žmonėmis;							
Didina nekilnojamojo turto vertę;							
Mažina jaunimo nusikalstamumą;							
Skatina sportuoti;							
Padedą išlaikyti natūralius žemės plotus, puoselėti gamtą;							
Skatina bendruomeniškumą;							
Padedą sutaupyti laiko;							
Sukuria geresnę aplinką gyventi;							
Gerina šeimos santykius;							
Leidžia atitrūkti nuo rutinos;							
Sumažina taršą (oro, garso);							
Padedą atsipalaiduoti;							
Sukuria miesto mikroklimatą;							
Skatina užimtumą;							
Mažina nervinę įtampą;							
Suteikia galimybę vedžioti naminius gyvūnus;							

12. Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais apie jūsų miesto rekreacinių zonų trūkumus? Septynių balų skalėje pažymėkite jums vieną tinkamiausią teiginio įvertinimą

<i>Teiginys</i>	1	2	3	4	5	6	7
Užima daug miesto teritorijos;							
Brangus išlaikymas;							
Sukuria trikdžius komunikacijai;							
Sukelia alergija, platina parazitus;							
Iškelia nekilnojamojo turto vertę;							
Traukia asocialius asmenis;							

13. Jūsų manymu, kurią paskirtį geriausiai atlieka anketoje pateiktos Tauragės miesto erdvės?

- Socialinę;
- Rekreacinę;
- Ekonominę;
- Ekologinę;

14. Kurios jūsų manymu rekreacinės zonos geriausiai pritaikytos aktyviam laisvalaikiui?

- Miesto aikštėje prie fontano;
- Parke prie Jūros upės;
- Miesto aikštėje prie pilies;
- Vasaros estradoje;
- Bažnyčių g. – Mažvydo al.;
- „Liberty beach” paplūdimyje;
- Jūros slėnio pėsčiųjų takuose;
- Sporto mokyklos teritorijoje;
- Taurų nuotykių parke;

15. Kurios jūsų manymų rekreacinės zonos geriausiai pritaikytos pasyviai laisvalaikiui?

- Miesto aikštėje prie fontano;
- Parke prie Jūros upės;
- Miesto aikštėje prie pilies;
- Vasaros estradoje;
- Bažnyčių g. – Mažvydo al.;
- „Liberty beach” paplūdimyje;
- Jūros slėnio pėsčiųjų takuose;
- Sporto mokyklos teritorijoje;
- Taurų nuotykių parke;

16. Kaip įvertintumėte bendrą Tauragės miesto rekreacijos zonų infrastruktūrą?

- Puiki;
- Labai gera;
- Gera;
- Patenkinama;
- Bloga;
- Labai bloga;

17. Jei į 16 klausimą atsakėte, kad esamą rekreacinių zonų infrastruktūrą yra bloga arba labai bloga, argumentuokite kodėl taip manote?

18. *Su kuo jums asocijuojasi jūsų miesto rekreacinės zonos?*

- Gamta;
- Ramybe;
- Sportu;
- Švara;
- Poilsiu;
- Sveikata;
- Prieinamumu;
- Laisvalaikiu;
- Relaksacija;
- Turizmu;
- Grožiu;
- Ekologija;
- Kita.....

Dėkoju už jūsų nuoširdžius atsakymus

Priedas Nr. 2

Vertinimo intervalai.

Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
>1,5	1,5 – > 2,5	2,5 - > 3,5	3,5 - > 4,5	4,5 - > 5,5	5,5 - > 6,5	6,5 ≤